

15. 06. 2012

INRIKESMINISTERIET 15.6.2012

8210/2012/878

Sisäasiainministeriö
 hare@intermin.fi
 veli-pekka.hautamaki@intermin.fi
 rami.ruuska@intermin.fi

Lausuntopyyntö vaaratiedoteopas -luonnoksesta 11.6.2012 SM074:00/2011

VAARATIEDOTEOPAS -LUONNOS

Päijät-Hämeen poliisilaitos pitää valmisteltua luonnosta hyvänä ja käytännönläheisenä oppaana. Mallitekstit mahdollistavat jonkinlaisen tiedotteen laatimisen myös ruotsin kielellä, tilanteessa, jossa kiiresyistä ei tarvittavaa kielitaitoa ole käytettävissä.

Erittäin suuren vaaran tilanteessa asia koskee yleensä useita viranomaisia ja alkuvaiheessa johtovastuu voi olla epäselvä tai viranomainen jolle johtovastuu kuuluu, ei ole ehtinyt ottaa johtoa, mutta joku toinen viranomainen on voinut todeta vaaran olevan käsillä. Ohjeessa pitäisi olla mietittynä mekanismi, jolla toimivaltaongelma voidaan ohittaa ja varoittaa kansalaisia varasta ensin tiedon saaneen viranomaisen toimesta, esim. hätäkeskus, välittömästi.

Poliisipäällikön sijainen,
 apulaispoliisipäällikkö

Harri Kangas

Apulaispoliisipäällikkö

Tero Seppänen

SISÄASIAINMINISTERIÖ

Länsi-Uudenmaan poliisilaitos
Espoon pääpoliisiasema

20.06.2012

LAUSUNTO

1 (2)

INRIKESMINISTERIET

18.6.2012

8180/2012/502

hare@intermin.fi
veli-pekka.hautamaki@intermin.fi
rami.ruuska@intermin.fi

Hanketunnus SM074:00/2011

LAUSUNTO VAARATIEDOTEOPAS-LUONNOKSESTA

Länsi-Uudenmaan poliisilaitos on saanut sisäasiainministeriössä valmistelusta vaaratiedoteopasta koskevan lausuntopyynnön.

Poliisilaitos pitää opasta hyvin laadittuna ja riittävän yksityiskohtaisena toimia-akseen oppaana yleisimmissä vaaratiedottamista vaativissa tilanteissa. Poliisilaitoksen taholta ei oppaan sisällön osalta ole erityistä huomautettavaa. Poliisilaitos esittää omana lausuntonaan seuraavaa:

Kielelliset oikeudet

Vaaratiedotteen laatiminen molemmilla kotimaisilla kielillä on oppaassa ja siinä olevissa mallipohjissa otettu hyvin huomioon. Lisäksi hätäkeskus avustaa tarvittaessa tiedotteiden kääntämisessä.

Johtosuhteet tiedottamisessa

Oppaassa on selkeästi tuotu esille, että tilannetta johtava viranomainen vastaa vaaratiedotteen antamisesta. Usein kyse on pelastusviranomaisen toimintavastuulla olevasta onnettomuudesta, jossa poliisi on viranomaisena mukana. Rikosperusteisesta vaaratiedottamisesta vastaa poliisi ja pääsääntöisesti tiedotteen vahvistaa joko tutkinnanjohtaja tai yleisjohtaja.

Ehdotus vaaratiedotteiden lähettämisestä mobiililaitteisiin

Poliisilaitos haluaa kuitenkin kiinnittää huomioita siihen, että vaaratiedotteet voitaisiin mahdollisimman nopeasti lähettää alueellisilla tekstiviesteillä. Tekstiviesti on tehokkain käytettävissä oleva tapa viestiä oikealle kohderyhmälle alueellisesti. Ensitiedon jälkeen asukkaat hakevat lisätietoa tapahtumista ensisijaisesti internetistä. Pelkästään radion ja television välityksellä tapahtuva vaaratiedottaminen ei välttämättä tavoita kaikkia tahoja. Mobiililaitteisiin tukeutuminen olisi tästä syystä suositeltavaa kattavuuden varmistamiseksi. Samalla voidaan vähentää tarpeettomia puhelinyhteydenottoja hätäkeskukseen.

Vaaratiedotemallit

Lausunnoissa pyydettiin esittämään esimerkkejä vaaratiedotteeksi. Poliisitoimintaan liittyvä vaaratiedote tulee aina arvioida tapauskohtaisesti. Yleisön vaaroittaminen tulee tehdä oikeilla ja riittävillä tiedoilla. Poliisitoiminnassa on har-

voin tilanteita, joissa on riittävät tiedot määrämuotoisen tiedotteen antamiseksi heti rikoksen tapahduttua. Tästä syystä poliisilaitos ei esitä oppaassa olevien mallien lisäksi muita vaaratiedotemalleja.

Rikokset, joita tapaukset usein koskevat, tulevat aikanaan julkisiksi. Epäilty henkilö voi vaaratiedotteen kautta tulla puutteellisilla tiedoilla aiheetta leimatuksi. Epäilty henkilö voi liikkua laajalla alueella. Tällöin varoitettava henkilöstömäärä on hankalasti määriteltävissä niin, ettei rikota suhteellisuusperiaatetta.

Vaaratiedotemallien ei tulisi ohjata liian ankarilla sanamuodoilla, ellei siihen ole todellista tarvetta uhka-arvion perusteella.

Polisiipäällikkö

Jari Liukku

Apulaispolisiipäällikkö

Kimmo Markkula

Viite: SM074:00/2011

POHJOIS-KARJALAN POLIISILAITOKSEN LAUSUNTO VAARATIEDOTEOPPAASTA

Pohjois-Karjalan poliisilaitos lausuu vaaratiedoteoppaan luonnoksesta seuraavaa:

Opas on selkeä ja sisältö on nopeasti hahmotettavissa. Oppaassa osoitetaan selkeästi viestin kääntäminen tarvittaessa hätäkeskuksen tehtäväksi. Tämä on hyvä asia. Kuitenkin tulee huomioida alueelliset näkökohdat ja vaaran luonne. Kääntäminen ei saa aiheuttaa viivettä itse tiedottamisessa.

Myös esimerkkitapaukset ja fraasit avaavat oikealla tavalla vaaratiedotteen sisältöä. Myöhemmin kannattaa pohtia, miten ja mihin annetut vaaratiedotteet tallennetaan hyvien käytänteiden välittämiseksi eteenpäin.

Luvussa 2 on todettu, että vaaratiedotetta voidaan käyttää myös silloin, kun vaara on ohitse. Kuitenkin on yhtä tärkeää saattaa kansalaisille tietoon vaaran loppuminen, jolloin asiasta on tiedotettava vastaavalla tavalla kuin itse vaarastakin.

Itse tiedotteen lähettäminen ja välittäminen on kirjattu liian monimutkaisesti. Oppaassa vaaratiedotetta pallorellaan edestakaisin (luku 6). Vaikka kyseessä onkin "hätätiedote", pitää kyetä luottamaan viranomaistahoihin, jotta viestin sisältö on oikein ja lähettäjä on oikea taho. Nimenomaan tilanteen vaarallisuuden ja hektisyyden vuoksi tiedotteella palloittelun monimutkaisuudesta pitää päästä yksinkertaisempaan muotoon. Tältä osin prosessia tulee yksinkertaistaa oppaassa.

Samoin luvussa 6 (s.14) mainittu "erittäin poikkeukselliset tilanteet" tulee poistaa. Lausuma jättää liikaa arvailujen varaan, milloin kyseessä on erittäin poikkeuksellinen tilanne. Tekeekö paikka tilanteen erittäin poikkeukselliseksi vai millainen tilanne on kyseessä? Yksinkertaisimmassakin tilanteissa tapahtuvat voivat johtaa siihen, että vaaratiedote joudutaan antamaan virvellä.

Luku 7 (s 15) kappaleessa neljä maininta "voimavarojen salliessa" tulee poistaa. Tämä maininta tässä yhteydessä jättää liikaa harkintavaltaa kentälle. Todetaan helposti, ettei ole voimavaroja. Kuitenkin tilanne on äärimmäinen, jolloin voimavaroja on löydyttävä. Lisäksi poliisilaitoksiin on perustettu tai ollaan perustamassa tehostetun viestinnän ryhmiä, joita voidaan käyttää tässä tarkoitetussa tilanteessa.

Muilta osin vaaratiedoteoppaan sisältöön ei ole kommentoitavaa.

Ylikomisario Vesa Kostamo

Tiedottaja Markku Paksuniemi

Sisäasiainministeriö
Pelastusosasto

Sähköinen palautus: hare@intermin.fi
veli-pekka.hautamaki@intermin.fi
rami.ruuska@intermin.fi

Lausuntopyyntö vaaratiedoteopas-luonnoksesta SM074:00/2011

Itä-Uudenmaan pelastuslaitos kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ko. luonnoksesta. Opas ja siihen integroitavat käänös- ja koulutusjärjestelmät tulevat toteutuessaan parantamaan merkittävästi nykytilannetta viranomaistiedottamisessa ja väestönvaroittamisessa sekä toimintaohjeiden antamisesta.

Vaaratiedoteopas lausuntoversio 11_6_2012.pdf:

2. Laki vaaratiedotteesta

Tekstiviestinä annettava kohdennettu viranomaistiedote (kohdennettu hätätiedote tai kohdennettu muu viranomaistiedote) ei kuulu tämän lain soveltamisalaan. Toteutuessaan tekstiviestinä annettava viranomaistiedotejärjestelmä tarvitsee oman oppaan, jollei sitä sisällytetä tähän oppaaseen.

Vaaratiedotetta voidaan käyttää myös silloin, kun halutaan ilmoittaa vaaratilanteen olevan ohi. Tämänkaltaisen informaation välittäminen vaaratiedotteella voi aiheuttaa inflaatiota vaaratiedotteiden vaikuttavuuden suhteen, joten vaara ohi-ilmoitukset tulee välittää normaaleilla mediatiedotteilla.

Vaaratiedotteen antava viranomais voi päättää, että vaaratiedote välitetään tiedoksi myös televisiossa. Vaaratiedotteen antajan tehtävä on määritellä vaaratiedotteen sisältö ja sen jakelun laajuus (paikallinen, alueellinen tai valtakunnallinen). Hänen tehtävänä ei ole pohtia millä teknisillä välineillä se välitetään väestölle. Kaikissa vaaratiedotteissa tulee käyttää aina yhdenmukaista toimintamallia ja kaikkia saatavilla olevia jakelukanavia. Erilaiset toimintamallit aiheuttavat sekaannusta ja tarpeettomia viiveitä.

Vaaratiedotteen antava viranomaisella vastaa aina tiedotteen ja sen käännöksen oikeellisuudesta. Tämä vaatimus ei ole toteuttamiskelpoinen varsinkin jos tiedote annetaan muilla kuin ruotsin- tai englanninkielillä. Tätä varten esim. hätäkeskuslaitoksen tulee tehdä sopimukset tarvittavien kielenkääntöpalveluita tarjoavien yritysten kanssa, jotta varmistutaan tiedotteiden oikeakielisyydestä.

3. Kuka voi antaa vaaratiedotteen?

Esimerkki 1: Ensietiedotteen antamisvelvollisuus esimerkissä kuvatussa tilanteessa on pelastusviranomaisella, ei Säteilyturvakeskuksella. Asiaa on pohdittu mm. STUK:n, Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen ja – poliisilaitoksen sekä Loviisan voimalaitoksen yhteistyöryhmässä (SVPP), mutta väestönvaroittamista ja vaarasta tiedottamista ei voida siirtää STUK:lle.

4. Milloin vaaratiedote annetaan?

Tyypillisiä tilanteita, joissa vaaratiedote voidaan antaa: Hätänumeroon 112 soittamisen äkillinen estyminen laajalla alueella. Tämän kaltaiset asiat tulee tiedottaa muuten kuin vaaratiedoilla. Tänä päivänä teleyritykset eivät useinkaan edes ilmoita teleliikenteen katkoksista, eivät kansalaisille eivätkä edes viranomaisille. Usein ongelma koskettaa vain yksittäistä teleoperaattoria, joten osa puhelimista toimii ja osa ei. Hätäkeskuksen vikaantuminen on varmistettu tulevaisuudessa, joten siellä esiintyvien ongelmien ei pitäisi näkyä millään lailla hätäpuhelun tekijälle, eikä siitä siten tarvitse tiedottaa.

Tyypillisiä tilanteita, joissa vaaratiedote voidaan antaa: Ydinvoiman käyttöön liittyvä onnettomuus. Ydinvoimalaitoksessa tapahtuva onnettomuus ei tule olla automaatio vaaratiedotteelle. Ydinvoimankäyttöön liittyy onnettomuustilanteita, joista ei välttämättä ole minkäänlaista vaaraa ympäristölle siinä laajuudessa että vaaratiedotteelle olisi tarvetta. Määritelmää on tarpeen tarkentaa koskemaan vain vakavia ydinvoiman käyttöön liittyviä onnettomuustilanteita.

Muina väestön varoittamisen keinoina on mainittu kaiutinautot, ovelta ovelle – käynnit tai puhelimet. Tänä päivänä pelastuslaitoksissa ei ole erityisiä kaiutinautoja, koska sama asia voidaan hoitaa normaaleilla pelastusajoneuvoilla. Puhelimista voidaan todeta, että tuskin kellään on aikaa ryhtyä selvittämään alueella asuvien henkilöiden puhelinnumeroita saati sitten soittamaan jokaiselle. Lisätiedon/viranomaistiedotteen välittämiseen tulee käyttää tekstiviestijärjestelmää. Oppaan listalta puuttuvat väestöhälyttimet, joista varsinkin puhetta välittävät elektroniset hälyttimet ovat tehokas tapa väestön varoittamiseen.

5. Miten vaaratiedote kirjoitetaan ja käännetään?

Vaaratiedotteen antava viranomainen vastaa aina tiedotteen ja sen käännökseen sisällöstä. Tämä vaatimus ei ole toteuttamiskelpoinen varsinkin jos tiedote annetaan muilla kuin ruotsin- tai englanninkielillä. Tätä varten esim. hätäkeskuslaitoksen tulee tehdä sopimukset tarvittavien kielenkääntöpalveluita tarjoavien yritysten kanssa, jotta varmistutaan tiedotteiden oikeakielisyydestä.

Vaaratiedotteen kirjoittamisessa huomioitavia seikkoja:

- *Missä vaaratilanne on ja ketä se koskee*
  - *koska vaaratiedote välittyy koko maassa*

Vaaratiedotteen välittyminen tulee rajata paikalliseksi, alueelliseksi tai valtakunnalliseksi. Sen ei tule koskaan välittyä automaattisesti valtakunnalliseksi.

- *Yksiselitteinen tieto vaaran ajankohdasta*
  - *koska käännös ei kiiretilanteissa mahdollisesti ole käytettävissä saman aikaan suomenkielisen kanssa*

Tällä lauseella mahdollistetaan suomenkielisen vaaratiedotteen lähettämisen mm. ennen ruotsinkielistä käännöstä. Tämä asia tulee mainita myös vaaratiedoteoppaan muissa osioissa esim. lisäyksellä; *tarvittavat käännökset tulee välittää mahdollisuuksien mukaan välittömästi, mutta viimeistään tunnin kuluessa suomenkielisen vaaratiedotteen julkaisemisesta.*

6. Minne ja miten vaaratiedote välitetään?

Vaaratilanneopas ohjeistaa toimivaltaiset viranomaiset toimittamaan vaaratiedotteet aina siihen hätäkeskukseen, minkä yhteistoiminta-alueella vaaratilanne on ensimmäiseksi akuutti. Tätä varten hätäkeskusten tulee toimittaa tarvittavat yhteystiedot toimivaltaisille viranomaisille. Toimintaperiaatteesta tulisi joustavampi, mikäli vaaratiedote toimitettaisiin kaikissa tilanteissa lähimpään hätäkeskukseen. Sen tehtävä olisi jakaa se tarvittaviin hätäkeskuksiin sekä tiedoksi myös tarvittaville muille toimialoille. Näin vältetään tilanteilta, joissa esim. vaaratiedotteen antajalla on väärät yhteystiedot ja vaaratiedotteen antaminen viivästyy sen johdosta tai jokin keskeinen toimiala ei saa tapahtumasta virallista tietoa.

Hätäkeskus voi antaa vaaratiedotteen myös itsenäisesti, mikäli johtovastuussa olevaa viranomaista ei tavoiteta. Tämänkaltaisen vaaratiedote perustuisi hätäkeskuksessa puutteelliseen tietoon ja karkeaan arvioon vaarasta ja sen vaikeavuudesta. Näissä tilanteissa vaaratiedote ei voi sisältää muuta kuin karkeat tapahtumatiedot, mutta ei juuri muuta.

7. Muu viestintä

Neljännessä kappaleessa puhutaan jälleen kaiutinautoista, mutta on unohdettu väestöhälyttimet (kts. tämän lausunnon neljännen luvun toisen kappaleen kommentit).

*Heti toimitettu jatkotiedote on erittäin nopea ja voi tavoittaa tiedotusvälineitä jo ennen vaaratiedotetta. Tästä saa lauseesta sen mielikuvan, että jatkotiedote tapahtumista voidaan julkaista jopa ennen vaaratiedotteen julkaisua. To-
teutuessaan tämä kyseenalaistaa viranomaisten vaaratiedottamisnopeuden median silmissä. Tästä syystä jatkotiedotteet on syytä julkaista vasta vaaratiedotteiden julkaisun jälkeen. Näin jatkotiedotteissa voidaan jakaa tarkempia toiminta- tai suojautumishjeita.*

9. Vaaratiedotemallit

Vaaratiedoteopas tarjoaa esimerkkejä vaaratiedotteista, mutta ovat pituudeltaan joissain tapauksessa tarpeettoman pitkiä. Myös kappaleessa viisi todetut asiat vaaratiedotteen sisällöstä opastavat sen laatijaa tarpeettoman pitkään vaaratiedotteeseen. Vaaratiedotetyöryhmän tulee vaaratiedotteen sisällön ohella pohtia sen pituutta ja yksiselitteisyyttä tiedotteen sisältämästä riittävästä informaatiosta asiakkaan näkökulmasta katsottuna.

Esitetyistä vaaratiedotemalleista (esimerkit) puuttuu kokonaan kappaleessa 5 ohjeistettu tietosisältö vaaratilanteen alueellisesta leviämisestä. Esimerkkeihin tulee lisätä ohjaava lause siitä, minkä alueen väestölle annetut toimintaohjeet on suunnattu. Esimerkiksi "Porvoon Emäsalon ja Tolkkisten alueen ihmisiä kehoitetaan pysymään sisätiloissa ja..."

Pelastuslaitosten nimet ovat jollain pelastuslaitoksilla pitkiä (esim. Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos). Tästä syystä työryhmän tulee pohtia voisiko vaaratiedotteissa käyttää tiedotteen antajan kohdalla: Pelastuslaitos. Tämä lyhentäisi tiedotteita joissain tapauksissa. Samoin on lyhennetty hätäkeskusten antamat tiedotteet; hätäkeskuslaitos.

Liite 3: Vaaratiedotelomake

Vaaratiedotelomake on keskeneräinen ja sitä tulee valmistella esim. siten, että siihen voidaan rastittaa halutut toimintaohjeet vapaavalintaisen tekstin ohella. Lisäksi muutamille tyypillisimmille vaaratiedoille tulee laatia valmiit pohjat, joita voidaan täydentää nopeasti. Myös näissä pohjissa tulisi voida rastittaa halutut toimintaohjeet suomeksi ja myös muilla tarvittavilla kielillä. Toimintaohjeilla ja vaara-alueella on enemmän merkitystä asiakkaan näkökulmasta katsottuna kuin tapahtumatietojen oikeellisuudella.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitos

Tomi Pursiainen
Riskienhallintapäällikkö
tomi.pursiainen@porvoo.fi

Jorma Kuikka
Ensihoitopäällikkö
jorma.kuikka@porvoo.fi

SM074:00/2011

Peräpohjolan poliisilaitos
Kemin poliisiasema

LAUSUNTO

1 (1)

25.6.2012

SISÄASIAINMINISTERIÖ

25. 06. 2012

INRIKESMINISTERIET

SISÄASIAINMINISTERIÖ
PL 26
00023 Valtioneuvosto

Viite: SM 74:00/2011

LAUSUNTO VAARATIEDOTEOPPAASTA SM074:00/2011

Vaaratiedoteopasta valmisteleva työryhmä on pyytänyt poliisilaitoksia antamaan lausuntonsa vaaratiedoteopas-luonnoksesta 31.8.2012 mennessä.

Peräpohjolan poliisilaitos toteaa lausuntonaan, että opas on hyvä perusta kyseisiin tilanteisiin yleisjohtajana näissä tilanteissa toimiville, erityisesti poliisilaitoksissa, joissa kyseisiä tilanteita tulee harvoin toteutettavaksi.

Peräpohjolan poliisilaitoksella ei ole huomautettavaa oppaan sisällöstä eikä myöskään esimerkkitapauksia oppaassa huomioitavaksi.

Pertti Haapasalo
Ylikomisario

Sisäasiainministeriö

hare@intermin.fi; veli-pekka.hautamaki@intermin.fi; rami.ruuska@intermin.fi

Viite: Lausuntopyyntöne 11.6.2012 (SM074:00/2011)

LAUSUNTO VAARATIEDOTEOPAS -LUONNOKSESTA

Oulu-Koillismaan pelastuslaitos toteaa vaaratiedoteopas - luonnoksesta seuraavaa:

Vaaratiedoteopas täydentää ja tarkentaa vaaratiedotelakia ja on ohjeena tarpeellinen. Ohjeluonnos on asiasisällöltään ja rakenteeltaan selkeä. Ohjeeseen sisällytetyt tiedotemallit, vakiofraasit ja niiden käännökset nopeuttavat ja ovat avuksi vaaratiedotteiden laatimisessa. Ohjeeseen sisällytetyt menettelytavat vaaratiedotteiden antamisesta moniviran-omaistilanteissa ovat myös perusteltuja ja yhdenmukaistavat tiedottamiskäytäntöjä.

Yksityiskohtaisia havaintoja:

Vaaratiedotteen antaminen kaksikielisenä (kohta 5)

Kaksikielisyyteen viittaavat kohdat on tulkittava siten, että vaaratiedotteen kääntäminen Ruotsiksi ei saa merkittävästi viivästyttää vaaratiedotteen antamista. Tiedote on tarvittaessa annettava ensin Suomeksi ja heti kun se on mahdollista myös Ruotsiksi.

Peruste:

Vaaratiedotetta edellyttävä onnettomuus voi kehittyä hyvin nopeasti. Esim. vaaralliset kemikaalipitoisuudet ovat voineet levitä asutuille ym. alueille ennen kuin pelastuslaitos on saanut tiedon tapahtumasta. Pelastuslaitos aloittaa varoittamisen mm. yleisellä vaaramerkillä ja täydentää sitä välittömästi vaaratiedotteilla. Jos onnettomuus aiheuttaa välitöntä ja vakavaa terveysvaaraa, ei vaaratiedotteen kääntämiseen saa käyttää aikaa vaan ensimmäinen tiedote on annettava Suomeksi ja heti perään uudessa tiedotteessa myös Ruotsiksi.

Vaaratiedotemallit (kohta 9)

Vaaratiedotteen tiivistämistä ei saa tehdä selkeyden kustannuksella. Kohdassa 9 esitettyjä tiedotemalleja on

pelkistetty niin, että tekstin selkeys kärsii. Tämä vähentää tiedotteen uskottavuutta ja lisää tarvetta hakea lisätietoja tapahtumasta. Lisätietojen etsiminen/tiedustelu saattaa ilmetä oletettua pahempana hätänumeron ruuhkautumisena.

Myös tiedotteen asiasisällön ryhmittelyssä on korjaamisen varaa. Tiedotteen tulisi alkaa tiedottavan viranomaisen nimellä ja tiedotteen kohderyhmällä. Tämän jälkeen kirjataan lyhyesti vaaratilanteen aiheuttaja ja toimintaohjeet. Loppuun tiedotteen ajankohta.

Tiedote voisi olla esimerkiksi seuraava:

Osa 1: Kuka tiedottaa ja ketä koskee

Oulu-Koivunmaan pelastuslaitoksen vaaratiedote Oulun kaupungin alueelle.

Osa 2: Mitä on tapahtunut

Oulussa, Nuottasaaren tehdasalueella on tapahtunut kemikaalionnettomuus, josta leviää terveydelle vaarallista klooridioksidia Oulun kaupungin keskustan suuntaan.

Osa 3: Miten on toimittava

Ihmisten on suojauduttava välittömästi sisätiloihin, suljettava ovet, ikkunat ja ilmanvaihto sekä odotettava tiedotetta vaaratilanteen päättymisestä.

Osa 4: Tiedotteen ajankohta

Vaaratiedote on annettu 25.6.2012 klo 10:05

Tomi Honkakunnas
riskienhallintapäällikkö

Ps. Lausuntopyyntöasiakirjat voisi skannata huolellisemmin. Etenkin ohjeen loppuosasta oli vaikea saada selvää. :-)

Postiosoite

Oulun kaupungin kirjaamo
PL27, 90015 OULUN KAUPUNKI
kirjaamo@ouka.fi

Käyntiosoite (hallinto)

Oulun paloasema
Pikkukankaantie 2, Oulu

e-mail / Internet

etunimi.sukunimi@ouka.fi
www.ouka.fi/pelastuslaitos

Puhelin / Faksi

Gsm 044 703 8608
Faksi (08) 557 2580

28.6.2012

SISÄASIAINMINISTERIÖ

29.06.2012

INRIKESMINISTERIET

Sisäasiainministeriö
hare@intermin.fi
veli-pekka.hautamaki@intermin.fi
rami.ruuska@intermin.fi

viite: Hanketunnus SM074:00/2011

LAUSUNTO VAARATIEDOTEOPAS LUONNOKSESTA

Pirkanmaan poliisilaitos esittää näkemyksensä viitteen mukaiseen asiaan seuraavaa:

Olemme tutustuneet vaaratiedoteopas -luonnokseen. Pidämme sen asiasisältöä ja rakennetta hyvin ja asiallisesti laadittuna emmekä esitä sen sisältöön erillisiä kommentteja tai muutosesityksiä.

Apulaispoliisipäällikkö Heikki Eronen

Ylikomisario Harri Nojonen

LAUSUNTO

20.7.2012

PELASTUSLAITOS

Etelä-Karjala

Sisäasiainministeriö
Pelastusosasto

Lausuntopyyntönne vaaratiedoteopas-luonnoksesta. Hanke SM074:00/2011

Etelä-Karjalan pelastuslaitos toteaa lausuntonaan seuraavaa:

- § 6-7 oleva esimerkki 1: ...Säteilyturvakeskus, joka on tiedottamisen osalta yhteydessä Satakunnan pelastuslaitokseen (ei pelastustoi-
meen)
- s.8 luettelo tyypillisimmistä tilanteista, joissa vaaratiedote voidaan an-
taa, tulee lisätä kohta "yleisen vaaramerkin antamisen yhteydessä".
Tämä liittyy toki vakavaan vaarallisen aineen onnettomuuteen, mutta
tulee selvyiden vuoksi olla erikseen mainittuna.
- kohdan 9 vaaratiedotemallit ovat erinomaisia. Lopulliseen ohjeeseen
olisi syytä lisätä esimerkkitaupauksia.
- Liite 3 vaaratiedotelomake tulee olla lopullisessa ohjeessa (sähköinen
versio ohjeesta) esimerkiksi pudotusvalikoilla (sisältäen tarvittaessa
fraaseja) varustettu pdf-lomake, joka ohjaa täyttämässä ja tiedotteen
laatimisessa.

Lappeenrannassa 20.7.2012

Vs. pelastusjohtaja
Pelastuspäällikkö

Ulf Westerstråhle

Viite: SM074:00/2011

Lausunto vaaratiedoteoppaan luonnoksesta.

Vaaratiedoteoppaan luonnos 11.6.2012 on jo tässä muodossa varsin hyvä ohje viranomaisille vaaratiedotteen laatimisesta ja lähettamisestä.

Opas ei kuitenkaan ole riittävän yksityiskohtainen ohje sähköisen joukkoviestinnän yritykselle ja erityisesti Yleisradiolle, joiden tehtävänä on välittää tiedotteet edelleen katsojille ja kuuntelijoille.

Opasluonnoksessa todetaan, että viranomainen voi antaa vaaratiedotteen myös muulla kuin suomen, ruotsin tai saamen kielellä. Tällaista mahdollisuutta lakiesitykseen ei kuitenkaan ole kirjoitettu ja maininta tulisikin opasluonnoksesta poistaa tai oppaassa pitäisi kuvata, miten viranomainen huolehtii siitä, että sähköisen joukkoviestinnän yrityksellä on kyky ja resurssit julkaista tiedotteet muilla kuin edellä mainituilla kielillä. Merkittävänä puutteena oppaan tässä versiossa on myös saamenkielisten vaaratiedotteiden laatimisen ja välittämisen ohjeistuksen puuttuminen.

Oppaassa ei ole mainintaa vaaratiedotteen julkaisemisesta Ylen tekstitelevision sivulla 112 tai 866, kuten nykyisin menetellään viranomaistiedotteiden kanssa. Nykykäytäntö on vakiintunut eikä Yle näe syytä luopua järjestelystä julkaista vaaratiedote myös tekstiteleviiossa niin kauan kun tätä palvelua ylläpidetään. Koska laissa veloitetaan julkaisemaan vaaratiedote viranomaisen päätöksellä myös televiiossa, maininta myös tekstitelevision käytöstä ruutukehän ohella selkiyttäisi toimintaa.

Sähköisen joukkoviestinnän yrityksillä ei lakiehdotuksen mukaan ole veloitetta julkaista vaaratiedotetta verkkosivustoillaan. On ymmärrettävää tällä perusteella, että oppaassa ei ole mainintaa verkkojulkaisemisesta. Yritykset voivat näin ollen tässä suhteessa käyttää omaa harkintaa.

Vaaratiedoteoppaan luonnokseen on esitetty lisää pienehköjä lisäys- ja täsmennysehdotuksia Adobe Acrobatin sticky note-kommentteina. Sähköpostin liitteenä on myös ehdotus kaavioksi vaaratiedotteen laatimisesta ja välittämisestä. Siinä luonnoksen versiota paremmin tulisi esille muidenkin s.v:n yritysten kuin Yleisradion osuus vaaratiedotteiden välittämisessä sekä välitysmekanismi Ylen sisällä.

Turvallisuuspäällikkö

Simo Alho

1. Oppaan tarkoitus ja sisältö

Vaaratiedotus antaa välttämättä vaaratiedotteiden laatimiseen ja lähettämiseen. Vaaratiedotteita tarkoitetaan lyhyitä tekstejä, jolla väestöä varoitetaan vaarasta ja annetaan toimintaohjeita.

Vaarosta tiedottaminen vaatii erityistä osaamista, joka edellyttää koulutusta ja harjoittelua.

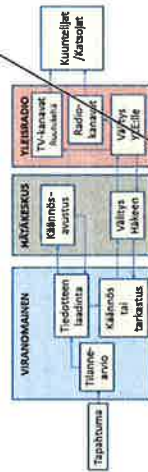
Opas sisältää esimerkkejä ja arviointiohjeita siitä, millaisissa tilanteissa vaaratiedote tulisi antaa. Oppaassa on lyhyet kuvaukset

- asiaa koskevasta lainsäädännöstä
- vaaratiedotteen laatimisesta, kaantamisesta ja välittamisestä
- viranomaisen muista tiedottamistavoista ja yhteyttämisestä
- asian edellyttämästä koulutuksesta.

Oppaan viimeisessä luvussa on esimerkitiedotteita, jotta voidaan soveltuvin osin käyttää sisäsuunnitelmaan eri toimaloilla. Useimmissa tilanteissa esimerkitiedotteiden kaltaiset lyhyet tiedotteet palvelevat tarkoitustaan parhaiten. Koska vaaratiedotteet annetaan aina molemmilla kansalliskielillä, esimerkeissä on mallit sekä suomeksi että ruotsiksi.

Oppaan liitteena on suomen- ja ruotsinkielinen fraasiluettelo, johon on koottu yleisiä ilmaisuja vaarallisia tapahtumista tiedottamiseen. Valmiita fraaseja käyttämällä tiedottaminen nopeutuu ja samalla on mahdollista yhdistää tiedotteissa käytettyjä ilmaisuja.

Tässä oppaassa annettujen ohjeiden lisäksi tiedottamiseen on syytä varautua myös muilla tavoin. Esimerkiksi numluettelo, johon on koottu oman toimialueen paikannimet suomeksi ja ruotsiksi, helpottaa ja nopeuttaa tiedotteiden kirjoittamista. Lisäksi jokainen viranomainen voi laatia oman tarpeidensa mukaisia vaaratiedottemalleja.

Vaaratiedotteen laatiminen ja välittäminen

Autor: ahaam	Subject: Story Note	Date: 25.7.2012 13:10:58
Lisäki: maanmittaus	Subject: Story Note	Date: 25.7.2012 13:17:21
Autor: ahaam	Subject: Story Note	Date: 24.7.2012 15:15:07
Lisäki: maanmittaus	Subject: Story Note	Date: 24.7.2012 15:15:07

2. Laki vaaratedotteesta

Lain mukaan vaaratedote annetaan silloin, kun se on välttämätöntä väestön varoitamiseksi.

Vaaratedotteita voidaan käyttää myös silloin, kun halutaan ilmoittaa vaaratilanteen olevan ohi.

Kiellään (423/2003) mukaisesti vaaratedote annetaan molemmilla kansallisilla kielillä.

Lakia vaaratedotteesta (1023/2003); myöh. vaaratedotelaki) sovelletaan vaaratedotteeseen, jonka viranomainen antaa välittäväksi radiossa ja televisiossa. Tekstiviestinä annettava kohdennettu viranomaistiedote (kohdennettu hätätiedote tai kohdennettu muu viranomaistiedote) ei kuulu tämän lain soveltamisalaan.

Vaaratedote on toimivaltaisen viranomaisen antama tiedote, jonka tarkoituksena on varoittaa vaarallisesta tapahtumasta. Tarpeen vaatiessa tiedote myös ohjeistaa, miten suojautua vaaralliselta tapahtumalta tai sen seurauksilta ja miten välttää vaarallisuutta. Näin vaaratedote luo edellytyksiä myös omatoimiseen varautumiseen.

Vaaratedote voidaan antaa, jos tapahtuma aiheuttaa:

- hengen- tai terveysvaaran
- omaisuuden vaurioitumista tai tuhoutumista merkittävässä määrin

Oppaan 4. luvussa on tarkempi listaus vaaratedotteen piiriin kuuluvista vaarallisista tapahtumista.

Lain mukaan vaaratedotteen antamisen tulee olla välttämätöntä väestön varoitamiseksi. Viranomaisen harkintavaltaa rajoittavat myös Yleis- ja harkintavallan rajoitusperiaatteet, joista on säädetty hallintolain 100 §:ssä. Vaaratedotteen antamista tulee arvioida suhteessa tapahtuman aiheuttamaan vaaraan (suhteellisuusperiaate) ja tiedotteen perusteltavuuteen vaaratedotteen näkökulmasta (tarkoituksellisuuden periaate).

Vaaratedotetta voidaan käyttää myös silloin, kun halutaan ilmoittaa vaaratilanteen olevan ohi. Näin vältetään epäselvyyksiä siitä, onko vieraat hengen ja terveydelle tai merkittävälle omaisuuden vaurioitumiselle tai tuhoonumismiselle yhä olemassa.

Vaaratedotteita välittävät radiokanavat ja käytännössä sen lukee Yleisradio Oy:n toimittaja. Vaaratedotteita välittävät radiokanavat on määrätty televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa (744/1996).

Vaaratedote välitetään valtakunnallisesti kaikille Yleisradion radiokanaville sekä pitkäaikaisen toimiluvan saaneille yksityisille radiokanaville.

Vaaratedotteen antava viranomainen voi päättää, että vaaratedote välitetään tiedoksi myös televisiossa. Vaaratedote näkyy televisiossa ns. ruutukehänä ja vaaratedotteen teksti kulkee kuvaruudun yläosassa. Tekstin ohessa kuuluu piipittävä varoitussään.

Autor: ahsein	Subject: Sösky Note	Date: 24.7.2012 15:18:46
Author: ahsein	Subject: Sösky Note	Date: 24.7.2012 15:18:46
Autor: ahsein	Subject: Sösky Note	Date: 24.7.2012 15:18:46
Author: ahsein	Subject: Sösky Note	Date: 24.7.2012 15:18:46
Autor: ahsein	Subject: Sösky Note	Date: 24.7.2012 15:18:46
Author: ahsein	Subject: Sösky Note	Date: 24.7.2012 15:18:46

Vaaratiidote annetaan tiedok viivyyksestä. Vaaratiidoteen lähetämistä ei soviteta tietyn ohjelmavilin tai kellonaikaan, vaan vaaratiidoteet välitetään vähitellen kokonaisuudessaan, jolloin ne katkaisevat kaikki muut radio- ja televisiolähtökset koko maassa (pl. Ahvenanmaan maakunta).

Kielilain (423/2003) mukaisesti vaaratiidote annetaan molemmilla kansalliskielillä eli suomeksi ja ruotsiksi. Suomen kielilain (1086/2003) perusteella vaaratiidote on annettava saamelaisien kotiseutualueella suomen ja ruotsin lisäksi myös saamen kielellä silloin, kun vaarallinen tapahtuma tai sen seuraukset koskevat saamelaisien kotiseutualueella. Suomessa puhuttua kolmea saamen kieltä: inarinsaamea, kolansaamea ja pohjoissaamea. Vaaratiidoteen antaminen suomeksi on rajattu saamelaisien kotiseutualueille tai lähetyksellisesti lähinnä sitä vastaavalle alueelle.

Vaaratiidote voidaan myös antaa suomen, ruotsin tai saamen kielellä. Silloinkin on tärkeää, että tiedote voidaan lukea radiossa oikein äännettynä. Lisäksi on huomioitava vaaratiidoteetähtäessä käytettävien kirjaimien käyttöä koskevat raportit.

Toimivaltaisen viranomaisen tulisi toimittaa vaaratiidote hätäkeskukseen molemmilla kansalliskielillä. Vaaratiidoteen antava viranomainen vastaa aina tiedotteen ja sen käynnöksen oikeellisuudesta. Vaaratiidoteen kirjoittamista ja käsitteitä käsitteillä tarkemmin oppaan luvussa 5.

Televisio- ja radioinnon harjoittajien velvoitteista säädettiin muualla

Televisio- ja radioinnon harjoittajan velvollisuudesta välittää viranomaisen yleisölle esittämää tiedotusta korvauksetta, jos se on tarpeen ihmishengen tai omaisuuden pelastamiseksi tai yhteiskunnan toiminnan turvaamiseksi, säädettiin televisio- ja radioinnonsta annetussa laussa (744/1998).

Yleisradion velvollisuudesta välittää viranomais tiedotuksia ja varautua televisio- ja radioinnon hirttamiseen poikkeusoloissa säädettiin laussa Yleisradioista (1380/1993).

Vaaratiidoteleki ei siis muodosta televisio- ja radioinnon harjoittajille uutta velvoitetta, mutta se osaltaan täsmennää edellytyksiä laussa tarkoitettujen tiedotusten antamiseen.

3. Kuka voi antaa vaaratiedotteen?

Vaaratiedotteeseen voi antaa toimivaltainen viranomainen. Viranomaisen yhteistoimintaa edellyttävissä vaaratilanteissa tiedottamisvastuu on tilanteen yleisjohtamisesta vastaavalla viranomaisella.

Vaaratiedotteeseen antavan henkilön tulee olla kulloisenkin tilanteen osalla

- toimivaltaisen viranomaisen edustaja
- viranomais toiminnasta vastaavan organisaation johtaja tai sen toiminnasta vastaava

Toimivaltaisia viranomaisia, jotka voivat antaa vaaratiedotteeseen, ovat:

1. Pelastusviranomaiset
2. Poliisilaitokset
3. Rajavartiolaitos
4. Häätökeskukset
5. Poliisihallitus
6. Säteilyturvakeskus
7. Ilmatieteen laitos
8. Liikennevirasto
9. Liikenteen turvallisuusvirasto
10. Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira)
11. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
12. Laakkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea)
13. Kaikki ministeriöt

Tarve vaarasta tiedottamiseen saattaa syntyä olosuhteissa, joissa vaarallinen tapahtuma ja sen otaksut seuraukset ovat niin laajat, että toimintaan osallistuu useita sellaisia viranomaisia, jolla on oikeus vaarasta tiedottamiseen. Tällaisissa tapauksissa viranomaisen keskinäisten johdosuhteiden on oltava selvillä ennen vaaratiedotteiden antamista.

Jotta kuhunkin tilanteeseen liittyvät vaaratiedotteet ovat tietosisällöltään ja ajotukeltaan koordinoituja, tulee vaaratiedotteiden antaminen ja tiedottaminen keskittää kyseisen tilanteen yleisjohtamisesta vastaavalle viranomaiselle. Tällöin muiden toimivaltainen viranomaisen varoitukset ja toimintaohjeet liitetään osaksi johtavan viranomaisen antamaa vaaratiedotetta. Näin toimimalla tilanteesta syntyy yhtenäinen kuva ja tarvittavat tiedot välittyvät kootusti.

Viranomaisen yhteistoimintaa voidaan tarvita esimerkiksi myrskytalanteissa (Ilmatieteen laitos yhdessä pelastuslaitosten kanssa), isoissa liikenneonnettomuuksissa (Liikennevirasto, poliisi ja pelastusotom) ja vaarallisen aineen leikkauksen aluevastuun siirtymässä alueelta toiselle.

Esimerkki 1:

Oikkuhossa on tapahtunut ydinvoimalaitosonnettomuus, jonka seurauksena on mahdollista, että radioaktiivisia aineita vapautuu ilmaan ja leviää tiilien mukana. Oikkuhodon alueen väestöä kehoitetaan suojautumaan sisätiloihin. Esitiedotteeseen.

4. Milloin vaaratedote annetaan?

Vaaratedote annetaan ainoastaan silloin, kun on perusteltua olettaa sen olevan tehokkain ja tarkoituksenmukaisin keino väestön varoittamiseksi. Vaaratedote on tehokas tapa varoittaa kerralla suurta määrää väestöä.

Vaaratedotteen käytön on perustuttava aina vakaaseen harkintaan ja kynnys sen antamiseen tulee olla riittävän korkea

Tyypillisimpiä tilanteita, joissa vaaratedote voidaan antaa:

- ihmisille vaarallisen henkilön, henkilöryhmän tai eläimen toiminta
- poikkeuksellisen voimakas myrsky tai muu nopeasti kehittyvä vaarallinen sääilmiö
- vakava vaarallisiin aineisiin liittyvä onnettomuus
- vaarallisen savun leviämisen ympäristöön aiheuttava tulipalo
- laajat ja vakavat seuraukset aiheuttava liikenneonnettomuus
- välitön terveysvaara (esim. saastunut vesi tai vaarallinen elintarvike)
- hätänumeroon 112 soittamisen äkillinen estyminen laajalla alueella (teleliikenteen häiriö, hätäkeskuksessa tapahtunut onnettomuus, kormaalilojien häiriötilanne)
- ydinvoiman käyttöön liittyvä onnettomuus

Päätöksentekijän on oltava riittävän perehtynyt tilanteeseen harjoitessaan vaaratedotteen antamista. Päätöksen perusteet, seuraukset ja riskit sekä ihmisten mahdolliset reaktiot on arvioitava ennen vaaratedotteen antamista. Päätös vaaratedotteen antamisesta tulee tehdä kuitenkin mahdollisimman nopeasti. Paras valmius vaaratedotteen antamiseen on johtovastuussa olevalla henkilöllä, jolla on tilanteesta paras tietoisuus

Vaaratedotettamista harkittaessa on huomioitava:

- riittävä tilannetietoisuus
- vaihtoehtokartoitus väestön varoittamisen toteutustavoista
- varautuminen vaaratedotteen jalkotyön toimintaan

Tilannetietoisuuden lisäksi päätöksentekijän tulisi tehdä vaihtoehtokartoitus tilanteeseen sopivimman toimintamallin valitsemiseksi. Väestöä voidaan varoittaa tapauksesta ja sen vaarallisuudesta riippuen, mutta eri tavalla. Vaihtoehtokartoituksen yhteydessä on pohdittava mitä tapahtuu, jos vaaratedote annetaan tai jätetään antamatta. Pelkkä vaaratedotteen antaminen ei riitä väestön varoittamiseen. Lisäksi on otettava huomioon muuta viranomais toimintaa.

Vaaratedote on tehokas tapa varoittaa kerralla suurta määrää väestöä. Jos vaara-alueen väestön määrä on vähäinen, kannattaa varoittamiseen käyttää muita keinoja (esim. kautinautoja, ovelta ovelle -käyntejä tai puhelinta).

Vaaratedotteen antaminen saattaa johtaa viranomais toiminnan tarpeen lisääntymiseen: vaaratedotteessa annettu evakuoituskäsky saattaa edellyttää evakuoitintaikaa

antaa Säteilyturvakeskus, joka on tiedottamisen osalta yhteydessä pelastuslaitteen ja ilmailuteen laitokseen.

Esimerkki 2:

Kentällä on murttunut pata. Pata on alapuolisen alueen väestöä kehoitetaan siirtymään vähintään puolen kilometrin etäisyydeltä jokea, huolehtimaan naapurien varoittamisesta sekä alueella olevien korjattavien siirtämisestä suojaan. Tavaraliikenteen antaa Lapin pelastuslaitos, joka on yhteydessä alueen ELY-keskukseen, kantiin sekä pataa omistajaan.

Sisäasiainministeriö

SISÄASIAINMINISTERIÖ

U 1. 08. 2012

INRIKESMINISTERIET

30 §**Lausunto vaaratiedoteoppaan luonnoksesta**

HEL 2012-008958 T 09 00 00

Hanketunnus SM074:00/2011

Sisäasiainministeriö on pyytänyt Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen lausuntoa vaaratiedoteoppaan luonnoksesta. Helsingin kaupungin pelastuslaitos on tutustunut vaaratiedoteoppaan luonnokseen ja lausuu seuraavaa.

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen väestönsuojeluyksikkö ja operatiivinen osasto ovat keränneet kommentit vaaratiedoteopasluonnoksesta ja pyytää huomioimaan seuraavat asiat:

Vaaratiedotteiden antamiseen tulee liittää menettely, jolla saatetaan annetut vaaratiedotteet tiedoksi kaikille pelastuslaitoksille. Pelastuslaitosten ja hätäkeskusten rajat ylittävissä onnettomuustilanteissa laitokset voivat epähuomiossa antaa ristiriitaisia tiedotteita, esim. toinen alue ilmoittaa vaarasta toisen alueen ilmoittaessa "vaara ohi". Kyseinen tilanne olisi toteutuessaan väestön näkökulmasta kestämätön. Epäkohta on huomioitu mm. Uusimaa 2012 valmiusharjoituksessa.

Luku 4.: "Vaaratiedote annetaan ainoastaan silloin, kun on perusteltua olettaa sen olevan tehokkain ja tarkoituksenmukaisin keino väestön varoittamiseksi." Kyseinen muotoilu käytännössä estää vaaratiedotteen käytön muun varoittamistoiminnan tukena. Esim. mikäli väestöhälyttimen käyttö on tehokkain keino varoittaa väestöä, ei ohjeen mukaan tulisi antaa vaaratiedotetta. Esim. väestöhälyttimellä annettava yleinen vaaramerkki on kuitenkin luonteeltaan hälyttävä ja vaatii aina tehokkaasti toimiakseen informatiivista tiedottamista muilla tukevilla menetelmillä kuten vaaratiedote. Lisäksi tulisi huomioida vaaratiedotteen antaminen aina väestöhälyttimen aiheellisen tai aiheettoman käytön jälkeen. (hälyttäminen=äänimerkki, varoittaminen=hälyttäminen+tiedottaminen,

vaaratiedote=tiedottaminen) (Ihmisillä on heikko vaste pelkkiin abstrakteihin hälytysääniin ja ohjeistuksien mukainen toiminta edellyttää useampia toisiaan tukevia vihjeitä vaaratilanteesta.)

Luku 4.: Huomio lauseen muotoilusta: "Vaaratiedotteen käytön on perustuttava aina vakaaseen harkintaan ja kynnys sen antamiseen tulee olla riittävän korkea." Mikäli käyttö perustuu vakaaseen harkintaan, onko tarpeen korostaa käytön korkeaa kynnystä?

Luonnoksessa kiinnitetään liiaksi tarvetta vaihtoehtokartoituksiin varoittamisessa, vaikka kriteerit ovat selkeät ja operatiivisessa tilanteessa päätökset joudutaan tekemään nopeasti vähäisilläkin resursseilla. Nopea päätös voi johtaa joskus väärään tilannearvioon, mutta se on asia, joka tulee hyväksyä osana pelastustoiminnajohtamista.

Luku 4.: Väestönsuojelun ja varautumisen sanastossa käytetään kaiutinautosta käsitettä liikkuva hälytin. Kaiutinauto-termiä ei ole käytetty alan sanastoissa. "Liikkuva hälytin on kulkuneuvoon asennettavaksi tai muutoin siirrettäväksi tarkoitettu hälytin. Liikkuvia hälyttimiä käytetään väestön varoittamiseen taajamien ulkopuolella ja taajamissa niillä alueilla, joilla kiinteä ulkohälytinjärjestelmä ei ole kuultavissa." (Varautumisen ja väestönsuojelun sanasto, TSK 38.)

Muita huomioita: oppaassa ei ole otettu kantaa tekstiviestein toimitettaviin tiedotteisiin tai väestöhälyttimien puhemuotoisten tiedotteiden malleihin, johtuen ilmeisesti halusta rajata ohje käsittämään ainoastaan Laki vaaratiedotteesta -mukaisiin soveltamistilanteisiin. Tarkoituksenmukaista kuitenkin saattaisi olla käsitellä samassa yhteydessä myös tekstiviestinä annettavia kohdennettuja viranomaistiedotteita sekä väestöhälyttimillä annettavia puhemuotoisia tiedotteita.

Sivulla 4 mainitaan: "Vaaratiedotetta voidaan käyttää myös silloin, kun halutaan ilmoittaa vaaratilanteen olevan ohi." Lause tulee tarkentaa, että vaaratilanteen loppuminen tulee aina ilmoittaa, jos viranomaistiedote on laadittu ja julkaistu. Käytännössä on ollut ongelmia, että viranomaisen unohtaa lopettaa vaaratiedotteen, vaikka sen voi lopettaa vain viranomaisen, ei esimerkiksi Yle omatoimisesti.

Sivulla 4 mainitaan: "Vaaratiedotteen antava viranomaisen voi päättää, että vaaratiedote välitetään tiedoksi myös televisiossa." Lomakkeet, joilla tiedote annetaan, tulee olla muokattu niin, että viranomaisen osaa valita tarpeen välittää tiedote televisiossa.

Sivulla 13 mainitaan: "Vaaratiedote toimitetaan hätäkeskukseen joko

faksilla tai sähköpostilla. Erityisissä poikkeuksellisissa tilanteissa hätäkeskus voi vastaanottaa ja kirjoittaa vaaratiedotteen sanelun perusteella". Onnettomuuspaikalta joudutaan todennäköisesti viesti sanelemaan puhelimitse tai Virvellä useammin kuin lomakkeelle kirjoitettuna, joten sitä ei tule nostaa erityisen poikkeukselliseksi tilanteeksi tai menettelytavaksi.

Opas on tervetullut ja sen sisältö tulee olla osa pelastustoimen alipäällystö- ja päällystökoulutusta sekä täydennyskoulutusta. Liitteenä oleva fraasiluettelo on myös erittäin tarpeellinen viranomaisille.

Lisätiedot

Siitonen Mikael, palomestari, puhelin: 310 30107
mikael.siitonen(a)hel.fi

Otteet

Ote
Sisäasiainministeriö

Pelastuskomentaja

8.8.2012

SISÄASIAINMINISTERIÖ

08.08.2012

INRIKESMINISTERIET

Sisäasiainministeriö

SM074:00/2011

Vaaratiedoteopasluonnos

Sisäasiainministeriön vaaratiedoteopasta valmistellut työryhmä on pyytänyt Pelastusopistolta lausuntoa opasluonnoksesta.

Oppaassa kannattaa antaa selkeitä ohjeita onnettomuustilanteen tiedottamiseen. Tällöin kielellisten ilmausten pitää olla tarkkoja, ei muodoltaan sellaisia, että tiedotteen laatijalle jää epäselväksi, mitä pitää tehdä.

Ilmaisut

Sivulla 4 ilmaus ...vaaratiedote *voidaan antaa...* kannattaa kirjoittaa muotoon ...vaaratiedote *annetaan...*

Sivulla 5 Toimivaltaisen viranomaisen *tulisi toimittaa...* kirjoitetaan muotoon Toimivaltainen viranomainen *toimittaa...*

Sivulla 8: Tilannetietoisuuden lisäksi päätöksentekijän tulisi tehdä vaihtoehtokartoitus tilanteeseen sopivimman toimintamallin valitsemiseksi. Väestöä voidaan varoittaa, tapauksesta ja sen vaarallisuudesta riippuen, monella eri tavalla.

Vaihtoehtokartoituksen yhteydessä on pohdittava mitä tapahtuu, jos vaaratiedote annetaan tai jätetään antamatta. Pelkkä vaaratiedotteen antaminen ei ratkaise tilannetta tai poista vaaraa, mutta se saattaa tukea muuta viranomaistoimintaa. – Kappale on vaikeasti ymmärrettävissä.

Tilannetietoisuuden lisäksi päätöksentekijän tulee tuntea mahdolliset vaihtoehdot, jotta hän voi valita sopivimman toimintamallin. Väestöä voidaan varoittaa onnettomuuden ja sen vaarallisuuden mukaan monella tavalla. Vaihtoehtoja selvitettäessä on...

Sivulla 10: ...kireä aikataulu ja korkea luettavuusvaatimus – ilmaisu on melko tuntematon. Helpommin ymmärrettävää on ilmaisu ...tiukka aikataulu ja kielen helppous.

8.8.2012

Sivulla 13: ...lähettää käännöksen takaisin vaaratiedotteesta vastaavalle viranomaiselle samalla kanavalla, kuin se toimitettukin eli sähköpostilla tai faksilla. Pitää olla ... lähettää käännöksen takaisin vaaratiedotteesta vastaavalle viranomaiselle samalla kanavalla, jolla se on toimitettukin eli sähköpostilla tai faksilla.

Sivulla 15: Tilanteen nopeat ja dramaattiset... Dramaattinen-sana on kovin tunneperäinen, joten sen voi jättää pois: Tilanteen nopeat muutokset...

Sivulla 17: alipäällystö- ja päällystötutkintoihin johtavassa koulutuksessa vaaratiedottamista koskevat asiat huomioidaan täysipainoisesti... Tarkempi ilmaisu on ...huomioidaan opetuksessa.

Tarkennukset

Sivulla 4: ...harkintavallan rajoitusperiaatteet, joista on säädetty hallintolaissa. Harkintavallan rajoitusperiaatteet kannattaa luetella tässä kohdassa.

Vaaratiedotteita välittävät radiokanavat on määrätty televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa (744/1998). Kanavat kannattaa luetella oppaassa.

Sivulla 6: Kappaleen Kuka voi antaa vaaratiedotteen? esitystapa on epäselvä. Laatikossa kappaleen alussa asia on ilmaistu selkeästi, mutta kaksi seuraavaa kappaletta hämärtävät sisältöä. Vaaratiedotteen antaja ja tiedotteesta vastuussa oleva viranomainen on ilmaistava selkeästi. Luettelossa on sekaisin sekä viranomaisia että organisaatioita.

Sivulla 12: Myös silloin kun hätäkeskus on avustanut käännöksen hankkimisessa, vastuu tiedotteesta ja käännöksen sisällöstä on tiedotteen antaneella viranomaisella. - Miten voi vastata, jos ei osaa?

Sivulla 13: *Hätäkeskus välittää varmennetut vaaratiedotteet Yleisradioon.* Miten tv ja muut radiokanavat saavat tiedotteet?

Sivulla 14: Hätäkeskus voi antaa vaaratiedotteen myös itsenäisesti. – Kuka tällöin vastaa tiedotteen sisällöstä?

Muuta

Sivu 10: tekstiä voi testata mielessään vaikka näin: jos lukisit puhelimitse tekstin lapsesi koulun opettajalle, osaisiko hän toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Esimerkki poikkeaa oppaan tyylistä.

8.8.2012

Vaaratiedoteopas on hyvä työkalu tiedottamiseen. Esimerkit käännöksineen ovat oivallinen apu vaativiin tiedotustilanteisiin.

Lisätietoja lausunnosta antaa yliopettaja Raija Lerssi,
puh. 050 400 4768.

rehtori

Mervi Parviainen

15.8.2012

SISÄASIAINMINISTERIÖ

17. 08. 2012

INRIKESMINISTERIET

Sisäasiainministeriö:
hare@intermin.fi
veli-pekka.hautamaki@intermin.fi
rami.ruuska@intermin.fi

SM074:00/2011

Lausuntopyyntö SM074:00/2011**VAARATIEDOTEOPAS-LUONNOS**

Digita Oy ("Digita") kiittää Sisäasiainministeriötä tilaisuudesta antaa lausuntonsa vaaratiedoteoppaan luonnoksesta. Digita haluaa kiinnittää sisäasiainministeriön huomiota lausunnossaan seuraaviin seikkoihin:

Vaaratiedoteopas-luonnos, sivu 5:

"Vaaratiedotteen antaminen saameksi on rajattu saamelaisten kotiseutualueelle tai lähetysteknisesti lähinnä sitä vastaavalle alueelle."

Yleisradion Pasilan toimipisteestä luettavaa vaaratiedotetta ei voida tällä hetkellä välittää lähetysteknisesti pelkästään saamelaisten kotiseutualueelle.

Valmiutta vaaratiedotteiden lähettämiseen alueellisesti Yleisradion radiokanavien lähetyksjärjestelmissä ei ole olemassa. Myöskään television lähetyksjärjestelmissä ei ole tällä hetkellä valmiutta alueellisen vaaratiedotteen lähettämiseen. Kaikki kyseisissä järjestelmissä lähetettävät vaaratiedotteet ovat valtakunnallisia.

Vaaratiedotteen välittäminen saamelaisten kotiseutualueelle tai sitä vastaavalle alueelle edellyttää muutoksia lähetyksjärjestelmiin. Järjestelmän kehittäminen on teknisesti täysin mahdollista ja Digitalla on hyvät valmiudet sekä järjestelmän suunnitteluun että lähetyksverkkojen kehittämiseen suunnitelman mukaisesti niin, että vaaratiedotteiden välittäminen aiotulla tavalla on mahdollista. Alustavan arvion mukaan järjestelmien suunnittelu ja toteuttaminen kestää noin kuusi kuukautta.

Lisätietoja tarvittaessa antavat Head of Radio Jari Pasuri, puhelin 040 528 7088, sähköposti jari.pasuri@digita.fi.

Helsingissä 15.8.2012

DIGITA OY

Kari Risberg
Director, Broadcasting

16.8.2012

Sisäasianministeriö
hare@intermin.fi
veli-pekka.hautamäki@intermin.fi
rami.ruuska@intermin.fi

SISÄASIAINMINISTERIÖ

17. 08. 2012

INRIKESMINISTERIET

SM074:00/2011

Viite: SM074:00/2011

Lausunto Vaaratiedoteoppaan luonnoksesta 11.6.2012.

Pelastuslaitos kiittää mahdollisuudesta päästä antamaan lausunnon Sisäasiainministeriön valmistelemasta Vaaratiedoteoppaasta. Pelastuslaitos pitää opas tarpeellisenä ja hyvin valmisteltuna, mutta pyytää ottamaan huomioon seuraava kommentti.

Kohta 2. Laki vaaratiedotteista

Pidetään tärkeänä että opas antaa mahdollisuuden alueelliseen vaaratiedottamiseen. Luonnoksessa on huomioitu ainoastaan valtakunnallinen mahdollisuus.

17.8.2012

2773 / 052 / 2012
Julkinen

Sisäasiainministeriö
hare@intermin.fi
veli-pekka.hautamaki@intermin.fi

SISÄASIAINMINISTERIÖ

17. 08. 2012

INRIKESMINISTERIET

SM074:00/2011

Sisäasiainministeriön lausuntopyyntö SM074:00/2011

Lausuntopyyntö vaaratiedoteopas-luonnoksesta

Sisäasiainministeriö on kirjeellään 11.6.2012 pyytänyt Liikennevirastolta lausuntoa luonnoksesta vaaratiedoteoppaaksi. Pyydettyä lausuntonaan Liikennevirasto toteaa, että opasluonnos on hyvä kokonaisuus. Seuraavia kohtia siinä tulisi muokata:

- Sivulla 7 olevasta esimerkistä puuttuu Liikennevirasto yhtenä viranomaisena. Kuvatunlaisessa tilanteessa on kyse mahdollisesti laajastikin liikenneverkkoa ja sen käyttöä koskevasta tilanteesta, jossa Liikenneviraston liikennekeskus on keskeisessä roolissa liikennöitävyyden säilyttämisessä pelastusorganisaatiolle ja kansalaisille.
- Sivun 8 tilanne-esimerkkeihin tulisi lisätä "...liikenneonnettomuus tai sen uhka." Peruste on mm. tilanne, jossa liikennekeskus saa siitä tiedon uhkaavasta tilanteesta, joka edellyttää nopeaa reagointia. Nykyään tällaisessa tilanteessa annetaan hätätiedote ja mahdollisuus siihen tulee säilyttää uusissa ohjeissa.

Lisäksi vaaratiedotteen kohdennettavuutta alueellisesti tulisi kehittää. Alueellisten tiedotteiden lähettäminen koko Suomeen on usein turhaa. Liikennevirastolla ei ole tässä vaiheessa esityksiä vaaratiedotteiksi tai niiden osina käytettäviksi fraaseiksi.

Lakiasiaintojohtaja

Rami Metsäpelto

Turvallisuusjohtaja

Arto Muukkonen

JAKELU
TIEDOKSI

Sisäasiainministeriö, Veli-Pekka Hautamäki
Jory, Kirjaamo

Raja- ja meriosasto

.8.2012

SISÄASIAINMINISTERIÖ

17.08.2012

INRIKESMINISTERIET

Sisäasiainministeriö
SM074:00/2011

SM074:00/2011

1. Sisäasiainministeriön vaaratiedoteopastyöryhmän lausuntopyyntö SM 074:00/2011/11.6.2012

RAJAVARTIOLAITOKSEN LAUSUNTO VAARATIEDOTEOPPAASTA

Rajavartiolaitoksen esikunta on osallistunut vaaratiedoteopastyöryhmän työskentelyyn ja on näin ollen valmisteluvaiheessa päässyt vaikuttamaan oppaan sisältöön. Yleisesti todetaan, että vaaratiedoteopas on selkeästi jäsennelty ja helppolukuinen.

Rajavartiolaitoksen sisäisissä lausuntopyynnöissä on tuotu esille yksi täydennysesitys. Vaaratiedoteoppaan luonnoksen sivu 8 tyypillisimpiä tilanteita joissa vaaratiedote voidaan antaa:

Esitetään listaan lisättäväksi meripelastuksen hälytysnumeroon soittamisen estymisen laajalla alueella.

Tiedolla saattaa olla merkittävä vaikutus ihmishengen pelastamisessa hätätilanteissa.

Raja- ja meriosaston osastopäällikkö
Prikaatikenraali

Mikko Kirjavainen

Yksikön päällikön sijainen
Majuri

Jaakko Olli

JAKELU hare@intermin.fi
veli-pekka.hautamaki@intermin.fi
rami.ruuska@intermin.fi

TIEDOKSI Raja- ja merivartiostot

SM 074:00/2011

SISÄASIAINMINISTERIÖ

29.08.2012

INRIKESMINISTERIET

SM074:00/2012

LAUSUNTO VAARATIEDOTEOPAS LUONNOKSESTA

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella on käsitelty luonnosta vaaratiedote-oppaasta ja pelastuslaitos lausuu luonnoksesta seuraavaa:

Opasluonnos on hyvä ja toimiva ja antaa hyvän toimintamahdollisuuden vaarittaa ihmisiä erilaisista vaaratilanteista yhtenäisellä tavalla. Tärkeää olisi tämän ohjelun lisäksi valmistella ohjetta, jolla mahdollistetaan paikallinen vaaratiedottaminen erityisesti matkaviestimiin suunnattuna.

Varsinais-Suomen pelastuslaitos esittää seuraaviin kohtiin tarkennuksia.

Kohta 2. Laki vaaratiedotteesta:

Luonnoksessa on maininta, että "voidaan käyttää". Kohta esitetään muutettavaksi:

"Vaaratiedotetta käytetään myös ilmoittamiseen, kun vaaratilanne on ohi".

Vaaratiedotetta luetaan valtakunnallisesti pakkosyöttönä mediassa. Tässä olisi hyvä mainita kuinka usein, mikä on tiedotustiheys.

Kohta 3. Kuka voi antaa vaaratiedotteen? Kuntien ja kaupunkien rooli on edelleen epäselvä tilanteissa, joissa kyseessä ei ole esim. pelastus- tai poliisilain mukainen tilanne (esim. case Nokia vesikriisi).

6. Minne ja miten vaaratiedote välitetään.

Kaikki toimivaltaisten viranomaisten ja hätäkeskusten numerot olisi hyvä olla oppaan liitteenä.

Prosessikaavio tiedotteen antamisesta voisi olla seuraava:

Päätös tiedotteen antamisesta -> Häke suorittaa tarvittaessa vastasoiton tiedotteen antajalle -> Häke välittää tiedotteen YLE:een -> YLE varmistaa vastasoitolla tiedotteen oikeellisuuden Häkestä.

Muilta osin asiassa ei ole kommentoitavaa.

Juha Virto
pelastuspäällikkö

ETELÄ-POHJANMAAN PELASTUSLAITOS

SISÄASIAINMINISTERIÖ

29. 08. 2012

INRIKESMINISTERIET

LAUSUNTO (sm074:00/2011)
28.8.2012

SM074:00/2012

Sisäasiainministeriö

VAARATIEDOTEOPAS

Esitetty luonnos vaaratiedoteoppaaksi on onnistunut kokonaisuus, joka ei ole liian pitkä ja siinä on olennaiset asiat opastettu. Lisäksi tämän oppaan avulla on helppo järjestää laitosten sisäinen vaaratiedotekoulutus.

Vaaratiedotteen sisällön vastuusiassa haluamme kuitenkin lausua mielipiteenämme seuraavaa: Vaaratiedotteen antaja on luonnollisesti vastuussa tiedotteen sisällöstä omalla äidinkielellään. Kun kielitaito ei riitä tekemään vaaratiedotetta toisella kotimaisella kielellä, se käännetään hätäkeskuksen toimesta, hyvä näin. Oppaassa on kuitenkin kirjoitettuna että "Vaaratiedotteen antava viranomainen vastaa aina tiedotteen ja sen käännöksen sisällön oikeellisuudesta." Mielestämme käännöksen sisällön oikeellisuudesta on vaikea vastata, ellei sitä osaa itse kääntääkään. Sanamuoto pitäisi muokata siten että tiedotteen antaja vastaa tiedotteen sisällön oikeellisuudesta ja tiedotteen kääntäjä on vastuussa siitä että käännös vastaa alkuperäisen tiedotteen sisältöä.

Fraasiluettelossa oleva malli: "Hätätilanteen sattuessa hakeudu häiriötilanteen ulkopuolelle tai lähimmälle terveyst-, palo- tai poliisiasemalle."

Mielestämme yleisön evakuointiopastukselle on täysin väärä osoite terveyst-, palo- tai poliisiasema, joiden toimintaa ei saisi missään nimessä vaikeuttaa millään "yleisöryntäyksellä". Sanamuoto on oikea häiriötilanteen ulkopuolelle, mutta tarkempi evakuointiosoitte vastaanottajineen on kyllä määriteltävä tapauskohtaisesti.

Pelastuspäällikkö /riskienhallinta Kari Pajuluoma

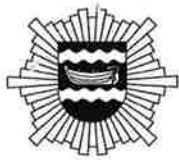
Laadukkaasta turvallisuutta lakeudella

Osoite:
Nurmontie 7
60550
Nurmo

Puhelin:
06 416 2111 (kaup.keskus)
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@seinajoki.fi

Faksi:
06 416 2820
Internet:
www.seinajoki.fi/pelastuslaitos

Hare@intermin.fi

veli-pekka.hautamaki@intermin.fi

rami.ruuska@intermin.fi

Lausuntopyyntö vaaratiedoteopas-luonnoksesta
SM074:00/2011

SISÄASIAINMINISTERIÖ

9.08.2012

INRIKESMINISTERIET

SM074:00/2011

Lausunto Vaaratiedoteopas-luonnoksesta

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos kiittää lausuntomahdollisuudesta. Kokonaisuutena opas yhdenmukaistaa ja parantaa vaaratiedottamista koko valtakunnan alueella. Oppaassa mainitut esimerkit molemmilla kotimaisilla kielillä ovat hyviä. Opas on tarpeellinen ja käyttökelpoinen työväline.

Muutamissa kohdissa pyydämme tarkistamaan ja huomioimaan seuraavat muutosehdotukset:

- 1) Oppaassa käsitellään vain vaaratiedotteen antamista. Sivun 4, kohta 1. kappale kuitenkin ” muut tiedotteet (hätätiedote, viranomaistiedote) eivät kuulu tämän lain soveltamisalaan” eli tämän mukaan oppaan sisältöön. Kuitenkin kohdassa 7 käsitellään myös muuta tiedottamista, joka sinänsä on hyvä asia.

Vaaratiedotteen lisäksi siis annetaan edelleen myös viranomaistiedotteita ja hätätiedotteita ja myös muita mahdollisia tiedotteita.

Näistä muista viranomaisten käyttämistä tiedotteista tulisi olla kooste ja vähintäänkin esimerkkiluettelo sekä näiden yleisempien viranomaisten käyttämien tiedotteiden määrittely ja hierarkia suhteessa vaaratiedotteeseen asian selvyuden parantamiseksi. Kohdassa 7 käsitellään pääasiassa mediatiedottamista mutta samaan kohtaan voisi täydentää myös muiden viranomaisten antamien

virallisten tiedotteiden nimikkeet, määrittelyt ja tarkoituksen, jotta jatkossa puhutaan tiedotteista samalla nimellä ja tarkoituksella.

- 2) Sivun 4, kohdassa 2 mainitaan vaaratiedotteen antamisesta, että ”vaaratiedotetta voidaan käyttää myös silloin, kun halutaan ilmoittaa vaaratilanteen olevan ohi”. Näkemyksemme mukaan vaaratiedote TULISI antaa aina silloin kun vaaratiedotteella tiedotettu vaaratilanne on poistunut. Tieto vaaran poistumisesta on useissa tapauksissa toimenpiteiden kannalta lähes yhtä merkittävä, kuin tieto itse vaarasta.
- 3) Sivun 5, kohta 2: ”Vaaratiedote voidaan antaa myös muilla, kuin suomen, ruotsin, tai saamen kielellä”. Tulisiko täsmentää esim. niin, että ”vaaratiedote voidaan antaa suomen, ruotsin ja saamen lisäksi myös muilla kielillä”
- 4) Sivun 6, kohta 3 (et all): Kohdassa (koko oppaassa sama tarkistus) puhutaan pelastusviranomaisesta, pelastuslaitoksesta ja pelastustoimesta. Esim. ”Viranomaisten yhteistoimintaa voidaan tarvita esimerkiksi myrskytilanteissa (Ilmatieteen laitos yhdessä pelastuslaitosten kanssa), isoissa liikenneonnettomuuksissa (Liikennevirasto, poliisi ja pelastustoimi)...” Ja edelleen saman kohdan esimerkissä 1: ”...Säteilyturvallisuuskeskus, joka on tiedottamisen osalta yhteydessä pelastustoimeen ja...” Olisi hyvä käyttää yhtenäisyyttä käsitteissä ja määritelmässä.
- 5) Sivun 8: ”Vaaratiedotteen käytön on perustuttava aina vakaaseen harkintaan ja kynnys sen antamiseen tulee olla riittävän korkea.” Olisiko aiheellista määritellä myös muuten kuin esimerkkiluettelolla - Mikä on riittävän korkea kynnys?
- 6) Sivun 8, kohta 4: Milloin vaaratiedote annetaan: kohdassa mainitaan tyypillisimpiä tilanteita, joissa vaaratiedote voidaan antaa. Luettelossa on lueteltu vain jo tapahtuneiden onnettomuuksien ja turvallisuutta vaarantavien tilanteiden tiedottamiseen. Kuitenkin

kohdassa 5, 2 kappaleessa todetaan, että ”Vaaratiedotteen lähettäminen on proaktiivista viestintää, ei reaktiivista”. Edelleen kohdassa 7, Muu viestintä, todetaan heti alussa, että ”Vaaratiedotteen antaminen tarkoittaa aina, että yhteiskunnassa on juuri tapahtunut väestön turvallisuutta vakavasti uhkaava onnettomuus tai vaaratilanne”.

Näkemyksemme mukaan vaaratiedote voitaisiin antaa nimenomaan jo vaaran uhatessa, jolloin voidaan varautua sen vaikutuksiin ja ohjata toimenpiteitä vaaratilanteen lauettua. Tätä tulisi korostaa mm. esimerkkiluettelossa ja myös saman kohdan tekstiosassa.

- 7) Sivun 10. Oppaan kehystetyt tietoruudut ovat oikein hyviä ja niitä voisi olla lisääkin. Esimerkiksi sivulla 10 oleva seuraava teksti voisi olla korostettuna omaan ruutuunsa

”Hyvä tiedote vastaa neljään kysymykseen: missä – milloin – mitä – miten. Tiedotteenalussa on tapahtumapaikka ja aika selkeästi ilmaistuna, tämän jälkeen lyhyt tietotapahtumasta tai tilanteesta ja sen mahdollisesti aiheuttamasta vaarasta ja lopuksi yksinkertaiset toimintaohjeet väestölle.”

- 8) sivun 11 ” Vaaratiedotteen kirjoittamisessa on tärkeää huomioida seuraavat ymmärtämistä ja kääntämistä edistävät seikat.” Vaikeasti ymmärrettävä lause, kun ja –sana puuttuu.

- 9) Sivun 10, kohta 5: Kohdassa ”Hyvän vaaratiedotteen ominaisuuksia” viimeisessä luettelokohta ”tekstiä voi testata mielessään.....” tulisi poistaa tarpeettomana ja ehkä hämmentävänä.

- 10) Sivun 13 tekstikehyksessä, ”Hätäkeskus tarkistaa sisällön oikeellisuuden soittamalla tiedotteen antaneelle viranomaiselle.” Kyseessä siis myöhemmin mainittu ns. vastasoitto, jonka termin voisi lisätä tämän lauseen perään sulkuihin.

” ....kuin se **on** toimitettukin eli sähköpostilla tai faksilla.” - on-sana puuttuu.

- 11) Sivun 15, ”Vaaratiedottaminen edellyttää lähes aina mediatiedottamista vielä senkin jälkeen, kun tarvetta väestön varoittamisen ja toimintaohjeiden antamisen ei enää ole. Median ja väestön tiedontarpeeseen pitää vastata mm. mediatiedotteita ja haastatteluja antamalla sekä tiedotustilaisuuksia järjestämällä. Toimivaltaiset viranomaiset järjestävät akuutinvaaratilanteen jälkeisen tiedottamisen toimialansa yleisen tiedottamista ja viestintää koskevan ohjeistuksen mukaisesti. Esimerkiksi pelastustoimessa on syytä hyödyntää Pelastustoimen Mediapalvelua. Heti toimitettu jatkotiedote on erittäin nopea ja voita voittaa tiedotusvälineitä jo ennen vaaratiedotetta.”

Kappaleessa mainitun pelastustoimen mediapalvelun voisi lyhyesti kuvata oppaassa. Tiedottamiskohdassa voidaan mainita 6 XM-sääntö, joka esiintyy tässäkin ohjeessa. Vastaukset kysymyksiin; MITÄ, MISSÄ, MILLOIN, MITEN ja mediatiedottamisessa lisäksi: MIKSI ja MILLE. Muistisääntö helpottaa tiedotteen tekemistä.

- 12) Sivun 17, ”Vaaratiedottamisen vaatima osaaminen varmistetaan koulutuksella. Jokainen viranomainen vastaa oman henkilöstönsä kouluttamisesta. Koulutuksessa perehdytään vaaratiedottamiseen sekä teorian että käytännön harjoitusten avulla.”

Kouluttaminen on kuvattu melko ylimalkaisesti. Koska todellista tiedotustarvetta osuus kohdalle erittäin harvoin, tulisi koulutusväliä ja sisältöäkin määritellä tarkemmin (esim. kuinka usein pidettävä vähintään).

- 13) Vaaratiedotemallit 8.1. VAARATIEDOTE: Turku 5.5.2012 kello 17.20. Vaaratilanne ohi. Tulipalon aiheuttama savu ei enää aiheuta vaaraa ulkona oleskeleville. Varsinais-Suomen pelastuslaitos.

VARNINGSMEDDELANDE: Åbo 5.5.2012 kl. 17.20. Faran över.
Röken från branden orsakar inte längre fara för dem som vistas
utomhus. Egentliga Finlands räddningsverk.

Ei aiheuta enää vaaraa kenellekään, joten turha erikseen mainita ulkona
oleskelevia.

Sama ulkona oleskelevat mainittu turhaan muissakin mallifraaseissa

1) 8.3. Rajavartioviranomaiset

Esimerkki 8:VAARATIEDOTE: Merialue, Helsingin edusta, Pihlajasaaren
länsipuoli, 3.5.2012 kello 21.43. Alusten yhteentörmäyksestä seurannut
kemikaalivuoto saatu tukittua ja pelastustyöt ovat päättyneet. Väyläalue on
avattu liikenteelle. Suomenlahden merivartiosto.

VARNINGSMEDDELANDE: Havsområdet, framför Helsingfors, väster
om Rönnskär, 3.5.2012 klockan 21.43. Läckaget av kemikalier efter
kollision mellan två fartyg har stoppats till och räddningsarbetet har
avslutats. Farleden har öppnats för fartygstrafiken. Finska vikens
sjöbevakningen.

Näissä ja muissa vaara ohi-tiedotteissa tulisi oleellisin mainita alussa kuten
aina tiedotteissa. Esimerkit voisivat siis alkaa: Merialue, Helsingin edusta,
Pihlajasaaren länsipuoli, Vaara ohi...sitten vasta muut asiat.

Vantaa 28.8.2012

Jorma Alho
Apulaispelastusjohtaja
Keski-Uudenmaan pelastuslaitos

Ilmatieteen laitoksen lausunto vaaratiedoteoppaan luonnoksesta

Ilmatieteen laitos kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto vaaratiedoteoppaasta. Opas on selkeä ja hyvin jäsennelty sekä erittäin hyödyllinen tulevia vaaratiedotteita antaville viranomaisille. Ilmatieteen laitoksen käytäntö ja laatujärjestelmän mukainen ohjeistus antaa viranomaistiedotteita on jo nykyisin hyvin lähellä oppaan ohjeistusta.

Ilmatieteen laitos toivoo oppaaseen tarkennuksia tai muutoksia seuraavien asioiden osalta:

Yleiskommenttina: Oppaassa olisi syytä painottaa vielä enemmän sitä, että vaaran täytyy olla riittävän suuri.

Luku 2: Oppaassa kerrotaan, että Ahvenanmaalle ei anneta vaaratiedotteita. Näkemyksemme mukaan säähän liittyviä vaaratiedotteita olisi voitava antaa myös Ahvenanmaalle, sillä Ahvenanmaalla ei ole sääviranomaista, joka hoitaisi asiaa. Lisäksi Ilmatieteen laitos on tähän mennessä antanut viranomaistiedotteita myös merialueille ja yhden maakunnan poistaminen merialueiden välistä voisi aiheuttaa sekaannuksia merialueiden vaaratiedotteisiin.

Luku 2: Ilmatieteen laitos ei nykyisellään anna ennusteita ja varoituksia saamen kielillä. Saamen kielillä annettavissa varoituksissa Ilmatieteen laitoksen on tukeuduttava muiden viranomaisten tarjoamiin käännöspalveluihin.

Luku 3: Ohjeessa on määritelty hieman epäselvästi, minkälaisessa asemassa oleva henkilö voi antaa vaaratiedotteen. Tarkoitetaanko, että tiedotteen antajan pitää olla toimivaltaisen viranomaisen edustaja **JA** viranomaistoiminnasta vastaavan organisaation johtaja tai sen toiminnasta vastaava vai ovatko nämä vaihtoehtoisia. Ilmatieteen laitoksella viranomaistiedotteiden laatimisesta ja lähettämisestä on tähän mennessä vastannut Turvallisuussääpäivystyksen valmiusmeteorologi, jolla on parhaat valmiudet seurata sään kehitystä. Näkemyksemme mukaan virkavastuussa oleva valmiusmeteorologi voi jatkossakin antaa vaaratiedotteen.

Luku 3: Näemme hyvänä, että luvussa kolme on maininta viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Säähän liittyvissä vaaratilanteissa muiden viranomaisten olisikin hyvä konsultoida Ilmatieteen laitosta, jolla on ajantasainen säätilannekuva 24/7 -periaatteella. Toivoisimme, että ohje mahdollistaisi myös viranomaisten yhteiset vaaratiedotteet. Tiedotteen viestinnällinen teho olisi suurempi, jos esimerkiksi myrskytilanteessa Ilmatieteen laitos antaisi yhteisen vaaratiedotteen vaikkapa Helsingin pelastuslaitoksen kanssa.

Luku 6: Nykyisin Ilmatieteen laitoksen muut viranomaistiedotteet on lähetetty suoraan YLEen ja hätätiedotteet aina Helsingin hätäkeskukseen, vaikka tiedote koskisi muuta kuin Helsingin hätäkeskuksen aluetta. Ohjeessa olevassa laatikossa sanotaan, että "sijaintipaikkansa hätäkeskukseen" ja tekstissä taasen, että "valtakunnalliset toimijat, missä ensin tilanne on akuutein". Valtakunnallisesti toimivalle viranomaiselle on hankalaa, jos kiireisessä tilanteessa joutuu arvioimaan, minkä hätäkeskuksen alueelle esimerkiksi rajuilma ensin iskee. Sää ei

tunnetusti noudata mitään hallinnollisia aluejakoja ja voi osua 3 hätäkeskuksen rajalle. Nykyinen muun viranomaistiedotteen toimitustapa suoraan YLEen on nopeampi. Kahteen kertaan faksaukset ja vastasoitot hidastavat tärkeän tiedon menoa perille. Esimerkiksi rajuilma, joka kulkee 100 kilometriä tunnissa, kulkee 12 minuutissa 20 kilometriä. Tällainen viivästys jättäisi ilman varoitusta 100 km leveän rajuilman tapauksessa 2000 km² alueen.

Ilmatieteen laitokselle paras tapa olisi lähettää tiedote suoraan YLEen, jonka kanssa meillä on päivittäistä yhteistyötä jatkuvasti. Seuraavaksi paras vaihtoehto olisi lähettää vaaratiedote aina Helsingin hätäkeskukseen.

Esimerkissä oli kirjoitettu "Ilmatieteenlaitos", mutta oikea kirjoitustapa on erikseen Ilmatieteen laitos.

Luku 7: Luvun lopussa olevaan luetteloon olisi syytä lisätä myös viranomaisten välinen hyvä kommunikaatio. Se on tärkeää, jotta tiedottaminen onnistuu (asia mainittiin mm. Onnettomuustutkintakeskuksen rajuilmat 2010 -raportissa).

Ilmatieteen laitos voi tarvittaessa toimittaa lausuntopyynnössä mainitun säätä koskevan fraasiluettelon, joka on laadittu sekä suomeksi että ruotsiksi.

Helsingissä 28.8.2012

Juhana Hyrkkänen

Sää- ja turvallisuuskeskuksen päällikkö

19/0210/2012

29.8.2012

SISÄASIAINMINISTERIÖ

29. 08. 2012

INRIKESMINISTERIET

SM074:00/2012

Sisäasiainministeriö
hare@intermin.fi
veli-pekka.hautamaki@intermin.fi
rami.ruuska@intermin.fi

Lausuntopyyntönnne 11.6.2012 SM074:00/2011

Säteilyturvakeskuksen kommentit vaaratiedoteoppaaseen

Säteilyturvakeskus (STUK) on tutustunut sisäasiainministeriössä laadittuun vaaratiedoteoppaaseen ja toteaa, että opas on ansiokas ja ohjaa selkeästi toimivaltaisia viranomaisia vaaratiedotteiden laatimisessa ja lähettämisessä.

Ohjeen edelleen selkeyttämiseksi STUK esittää lausuntonaan liitteessä olevat kommentit. Erityisesti STUK pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että opas ei riittävästi ohjaa antamaan vaaratiedotteissa yksiselitteistä kuvausta siitä, millä alueella suojelutoimia tarvitaan. Asia tulee esille useassa kohdassa kommentteissamme (liite).

Lisätietoja antaa johtava asiantuntija Kyllikki Aakko (puh 09 – 759 88 204, sähköposti kyllikki.aakko@stuk.fi).

Hannele Aaltonen
Valmiuspäällikkö

Liitteet	Säteilyturvakeskuksen yksityiskohtaiset kommentit
Jakelu	VYK, TYK
Tiedoksi	TVa, LR

19/0210/2012

28.8.2012

Vaaratiedoteopas, STUKin yksityiskohtaiset kommentit

Luku 2

- Vaaratiedotteita ei välitetä Ahvenanmaalle. **STUK esittää harkittavaksi, että ohjeessa olisi kuvaus menettelyistä, miten tieto kiireellisesti tarvittavista toimita välitetään myös Ahvenanmaalle.**

STUKin toimialan osalta vaaratiedotteiden antaminen voi olla aiheellista tapauksessa, jossa esimerkiksi Formarkin ydinvoimalaitoksessa tapahtuu vakava onnettomuus niin, että radioaktiivisia aineita vapautuu ympäristöön ja nämä aineet kulkeutuvat kohti Suomea ja Ahvenanmaata.

Luku 3

- Kuudes kappale esimerkki 1:

Väestön suojelutoimia koskevan vaaratiedotteen antaa pääsääntöisesti suojelutoimista vastaava toimivaltainen viranomainen. STUK voi tarvittaessa avustaa ao. pelastusviranomaista. STUK varautuu antamaan ensitiedotteen esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, esimerkiksi kun Sosnovy Borin ydinvoimalaitoksen turvallisuus on vakavasti uhattuna, mutta jolloin radioaktiivisia aineita ei vielä ole kulkeutunut Suomen alueelle. STUK on myös antanut kerran tiedotteen varoittaakseen varastetuista säteilylähteistä. Tuolloin tiedotteen antamisesta sovittiin erikseen ao. poliisiviranomaisen kanssa.

STUK ehdottaa, että esimerkki 1 vaihdetaan koskemaan esimerkiksi vakavia myrskytilanteita sen sijaan, että käytetään Olkiluodon ydinvoimalaitosonnettomuutta esimerkkinä. Mikäli esimerkkiä ei kuitenkaan vaihdeta, tulee se korjata yllä kuvatun mukaiseksi.

- Kuudes kappale esimerkki 2:

STUK esittää, että esimerkin tekstissä kiinnitetään huomiota toimenpidettä koskevaan aluemäärittelyyn eli kuinka etäällä padosta sen alapuolisen alueen väestön tulee siirtyä pois vaara-alueella. Samalla STUK esittää, että ohjeeseen sekä esimerkkeihin lisätään tarkan aluemäärittelyn lisäksi myös lause siitä, että muualla ei ole tarvetta erityistoimiin.

Luku 5

- Ingressi/korostuslaatikko:

Vaaratiedotteen neljäksi kysymykseksi määritellään: missä, milloin, mitä ja miten. **STUK esittää kysymyslistaa tarkennettavan siten, että se ohjaa määrittelymään tarkasti sen, minkä alueen väestöä tai millä alueella olevia henkilöitä**

19/0210/2012

28.8.2012

toimintaohjeet koskevat. STUK esittää Yksi vaihtoehto olisi lisätä viides kysymys: missä, milloin, mitä, ketkä ja miten.

STUKin esittämän lisäkysymyksen puute heijastuu selvästi luvun 9 vaaratiedote-esimerkeissä, joista tähän on poimittu yksi:

"VAARATIEDOTE: Itä-Uusimaa 6.5.2012 kello 08.00. Terveydelle vaarallista kaasua ilmassa. Vuoto Nesteen Kilpilahden jalostamolla. Ihmisten pitää pysyä sisätiloissa ja sulkea ilmanvaihto, sekä odottaa tiedotetta vaaratilanteen päättymisestä. Itä-Uudenmaan pelastuslaitos."

Tapahtumapaikka on harvoin riittävän tarkka aluemäärittely ja sen vuoksi edellä olevaan vaaratiedote-esimerkkiin tulisi lisätä, millä alueella ihmisten pitää pysyä sisätiloissa. Yhtä tärkeää on myös lisätä lause, että muualla ei ole tarvetta erityistoimiin.

- Neljäs kappale:

Neljänten kohtaan esitetään lisäystä "tarvittavista toimista", jolloin teksti olisi:

"teksti on lyhyt ja pelkistetty ja tarjoaa riittävästi tietoa, jotta vastaanottaja ei jää epätietoiseksi tilanteen laadusta, vakavuudesta tai tarvittavista toimista".

- Viides kappale:

Kappaleen esitetään seuraavat lisäykset:

"Hyvä tiedote vastaa neljään kysymykseen: missä – milloin – mitä – ketkä – miten. Tiedotteen alussa on tapahtumapaikka ja aika selkeästi ilmaistuna, tämän jälkeen lyhyt tieto tapahtumasta tai tilanteesta ja sen mahdollisesti aiheuttamasta vaarasta, seuraavaksi tarkka määrittely siitä, millä alueella olevalta väestöltä toimia edellytetään ja lopuksi yksinkertaiset toimintaohjeet väestölle".

Lisäksi ehdotamme, että jokaiseen tiedotteeseen tulee loppuun myös maininta, että muualla kuin mahdollisella vaara-alueella, jossa toimet ovat perusteltuja, ei ole tarpeen ryhtyä mihinkään erityistoimiin.

- Yhdeksäs kappale (s. 11 kolmas kappale):

Kappaleesta puuttuu ja - sana:

"Vaaratiedotteen kirjoittamisessa on tärkeää huomioida seuraavat ymmärtämistä ja kääntämistä edistävät seikat:"

STUK esittää että laatimisoheissa kiinnitetään huomiota tiedotteiden selkeyteen kuulijan kannalta. Nyt laatimisoheissa korostetaan vaaratiedotteen kääntämistä. Alla kopioituna on koko laatimisohejlista, johon on tehty STUKin muutosehdotukset:

19/0210/2012

28.8.2012

- Otsikointi
  - *lyhyt yksiselitteinen otsikko*, josta käy selkeästi ilmi, mistä varoitetaan, on myös nopea kääntää
- Missä vaaratilanne on ja ketä se koskee
  - koska vaaratiedote välittyy koko maassa, on esimerkiksi *tapahtumapaikan kuvauksen* oltava sellainen, että vaara-alueella oleilevien henkilöiden lisäksi myös kauempana asuva väestö pystyy paikallistamaan tapahtumapaikan.
  - vaaratiedotteen *yksiselitteinen alueellinen rajaaminen* ja tieto vaaratilanteen *alueellisesta leviämisestä* on tärkeä ilmaista selkeästi ja mahdollisuuksien mukaan yleistermein ja/tai paikannimin, koska **alueella olevat ulkopuoliset ja alueen ulkopuolella olevat henkilöt sekä kääntäjä eivät** useinkaan tunne ko. aluetta
- Yksiselitteinen tieto vaaran ajankohdasta
  - *selkein kellonajoin ilmaistuna*, jolloin **myös** käänнос on nopea ja tarkka
  - *suhteellisen ajanilmaisun käyttöä harkittava tarkoin* (esim. puolen tunnin sisällä), koska käänнос ei kiiretilanteissa mahdollisesti ole käytettävissä samaan aikaan suomenkielisen kanssa
  - *jos vaaran uhka on välitön*, on syytä kuitenkin käyttää sanaa "nyt", jolloin sama viesti välittyy myös käänнökseen
- Selkeä tieto siitä, millaisesta vaarasta on kyse ja mitä siitä seuraa
  - *selkeästi lyhyin virkkein* kirjoitettu vaaran kuvaus ja sen seuraukset
- Tieto vaaran todennäköisyydestä
  - *vaaran todennäköisyyttä kuvaavien termien **kuvaavat termit ja niiden käänнөsvastineet on** vakioitava* (esim. epätodennäköinen / mahdollinen / todennäköinen / erittäin todennäköinen / todellinen)
- Tieto vaaratilanteen vakavuudesta
  - *vaaran vakavuutta kuvaavien termien **kuvaavat termit ja niiden käänнөsvastineet on** vakioitava* (esim. vähäinen / vahingollinen / vakava, vaarallinen, tuhoisa / erittäin vakava, hengenvaarallinen, erittäin tuhoisa)
- Tieto siitä, mitä pitää tehdä
  - selkeä, ensilukemalla ymmärrettävä ilmoitus siitä, **keiden, missä ja miten on toimittava ja miksi**, nopeuttaa **myös** käänнөsprosessia
  - Tieto varoituksen antajasta *virallinen taho*, jonka käänнөsvastine löytyy esim. kyseisen organisaation verkkosivuilta (vältä lyhenteitä)
- Tieto siitä, mistä ja miten vaarasta saa lisätietoa
  - käänнөksessä on huomioitava mm., että lisätietoja antavan *organisaation nimi* on käänнөtty (virallinen nimi tai, sen puuttuessa, vapaa käänнөs su-luissa) **ja** mahdollinen *verkko-osoite vie ko. kielen sivuille*
  - myös *kääntäjälle pitää ilmoittaa yhteyshenkilö*, jolta voi tarvittaessa kysyä käänнөksen kannalta ongelmallisista kohdista

Luku 6

- Ingressi/korostuslaatikko:

Ensimmäisessä lauseessa kerrotaan, että toimivaltaiset viranomaiset toimittavat omaan toimialaansa liittyvät vaaratiedotteet sijaintipaikkakuntansa mukaiseen hätäkeskukseen. Tästä poiketen ensimmäisessä kappaleessa kerrotaan että vaaratiedotteet toimitetaan tapahtumapaikkakunnan mukaisesti siihen hätäkeskukseen,

19/0210/2012

28.8.2012

minkä yhteistoiminta-alueella vaaratilanne on ensimmäiseksi akuutti. Esimerkit 1 ja 2 on muotoiltu jälkimmäisen mukaiseksi.

STUKin kannalta olisi selkeämpää, jos voitaisiin noudattaa ingressissä ilmaistua, nykyisellään käytössä olevaa menettelyä eli toimittaa vaaratiedotteet STUKin oman sijaintipaikkakunnan mukaiseen Helsingin hätäkeskukseen. Laki hätäkeskustoiminnasta ei estä tällaista menettelyä.

- Toinen kappale:

Ensimmäisessä lauseessa ja- sanan voi korvata pilkulla:

"Hätäkeskus vastaanottaa välitettäväkseen kirjallisia, ja vakiolomakkeelle koneella kirjoitettuja vaaratiedotteita."

- Neljäs kappale:

Viimeisestä lauseesta puuttuu verbi:

"... kuin se on toimitettukin eli sähköpostilla tai faksilla.

- Kuudes kappale:

STUK ehdottaa kappaleeseen lisäystä, että kiireellisessä tilanteessa, jossa vaaratiedotteen ruotsinkielinen käännös näyttää tulevan viiveellä, lähetetään suomenkielinen tiedote ensin.

Luku 7

- Ensimmäinen kappale:

Ensimmäisestä lauseesta puuttuu omaisuusvahingot:

"..väestön turvallisuutta tai omaisuutta vakavasti uhkaava ..."

Luku 9

Useissa esimerkeissä jää epätietoisuus siitä, minkä alueen väestöä vaaratilanteen aiheuttamat toimet koskevat. STUK esittää, että korostuslaatikon kohtaa 5 täydennetään esimerkiksi seuraavasti:

"Toimintaohjeet väestölle ja tarkka yksiselitteinen kuvaus siitä, millä alueella olevia vaaratilanteen aiheuttamat toimet koskevat"

Lisäksi STUK ehdottaa vaaratiedotteisiin vakiolausetta, jossa ilmaistaan, että muualla kuin tiedotteessa määritellyllä alueella ei väestön tarvitse ryhtyä erityistoimiin esimerkiksi seuraavasti:

"xxx:n alueella väestön tulee siirtyä sisätiloihin. Muualla Suomessa ei ole tarvetta mihinkään erityistoimiin"

19/0210/2012

28.8.2012

Edellä esitettyä tarkennusta tarvitaan esitettyjen esimerkkienkin valossa:

- Esimerkissä 1 jää epäselväksi, tuleeeko koko Turun väestön pysyä sisätiloissa.
- Esimerkissä 2 jää epäselväksi, koskeeko ohje koko Itä-Uusimaata.
- Esimerkissä 3 jää epäselväksi, onko kysymys viranomaisen rajaamasta alueesta?
- Esimerkkiin 5 yksiselitteisyyden vuoksi "Eristetyllä alueella ei saa liikkua...". Tällöin ei jää tulkinnan varaa siitä tarkoitetaanko koko Tampereen keskustaa, rautatieasemaa vai poliisin eristämää aluetta.
- Esimerkissä 6 voisi mainita alueen: "Poliisi käskee alueen ihmisiä.." tai Poliisi käskee Hervannan alueen ihmisiä..".

Vaaratiedotelomake (s. 26)

Esimerkkitiedotteita tarkasteltaessa vaikuttaa siltä, että tiedotteesta saadaan yksiselitteinen, kun kohtaan 6 lisätään tarkka yksiselitteinen kuvaus siitä, millä alueella olevia vaaratilanteen aiheuttamat toimet koskevat. Kohta 2 kertoo vain sen, missä on jotain tapahtunut tai tapahtumassa.

29.8.2012

Dnro
2571/03.02.05/2012

SM:n työryhmä
Vaaratiedoteoppaan valmistelu
hare@intermin.fi

SISÄASIAINMINISTERIÖ

29. 08. 2012

INRIKESMINISTERIET

SM074:00/2012

Lausuntopyyntönnö SM074:00/2011

Luonnos Vaaratiedoteoppaaksi

Sisäasiainministeriön vaaratiedoteopasta valmisteleva työryhmä on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta vaaratiedoteoppaaksi Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimealta.

Fimea kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä. Fimea olisi parhaillaan valmistelussa olevan esityksen mukaan saamassa oikeuden vaaratiedotemenettelyn käyttöön, jos lääkkeiden turvallisuuteen ja turvalliseen käyttöön liittyvä tilanne sitä edellyttäisi. Kuten Fimea aiemmassa lausuntopyynnössään sosiaali- ja terveysministeriölle (Dnro 5637/03.02.05/2011) totesi, lääkkeiden tuotevirhetapauksiin ja lääkkeiden haittavaikutuksiin liittyy vaaratilanteita, jotka hoidetaan nykyisellään lääkealan toimijoihin perustuvilla menettelytavoilla. Lisäksi virasto tiedottaa medialle muun muassa silloin, kun markkinoilta vedetään pois ensimmäisen luokan tuotevirheitä tai lääketurvallisuuteen perustuen lääkevalmisteen myyntilupa peruutetaan. Vaaratilanteisiin liittyvässä yleisessä medialle tiedottamisessa on jo nykyisellään varsin korkea kynnyks, sillä kaikkiin lääkkeisiin liittyy hyötyjä ja haittoja. Lääkehoidon onnistumisen kannalta myös lääkkeen käyttäjän tulee voida ottaa lääkkeensä ilman turhaa pelkoa lääkkeen turvallisuudesta.

Lääkeviranomaisten valvontaa toteutetaan yhteistyössä EU:n lääkevalvontaverkostossa. Lääkevalmistuksen globalistuminen, lisääntyvä matkailu sekä huume- ja lääkerikollisuus ovat lisänneet riskejä laittomiin lääkevalmistuksiin ja lääkeväärennöksiin. Kotimaassa Fimea toimii yhteistyössä tullin ja poliisin kanssa.

Fimea katsoo, että vaaratiedote-menettely voisi olla mahdollinen sellaisessa tilanteessa, että kansalaisia tulisi varoittaa laittomasta ja korkeita riskejä sisältävästä lääkejakelestä esimerkiksi jollakin alueella tai tilanteessa, jossa ilmenevä lääkeväärennös on vapaan kaupan tuotteessa tai itsehoitolääkkeessä siten, ettei valmisteen mahdollisia käyttäjiä ole mahdollista varoittaa muilla keinoin.

Nyt valmisteltavana oleva Vaaratiedoteopas on menettelyn uutta käyttäjää ajatellen erinomainen apuväline. Yksityiskohtaisuus ja esimerkit ovat konkreettisuudessaan hyviä malleja. Koska Fimealla ei toistaiseksi ole valmiita esimerkkejä toteutuneista vaaratiedotteista ja toisaalta mahdollisiin käyttö-

tarpeisiin liittyy laittoman toiminnan elementtejä, emme ehdota oppaaseen valmiita esimerkkejä tai fraaseja.

Toteamme, että Fimea jatkaa valmistautumistaan menettelyn käyttöönottoa varten mahdollisia tilanteita varten.

Ylijohtaja

Sinikka Rajaniemi

Tiedottaja

Katja Lindgren-Äimänen

29.8.2012

19/0210/2012

SISÄASIAINMINISTERIÖ

30. 08. 2012

INRIKESMINISTERIET

SM074:00/2011

Sisäasiainministeriö
hare@intermin.fi
veli-pekka.hautamaki@intermin.fi
rami.ruuska@intermin.fi

Lausuntopyyntöne 11.6.2012 SM074:00/2011

Säteilyturvakeskuksen kommentit vaaratiedoteoppaaseen

Säteilyturvakeskus (STUK) on tutustunut sisäasiainministeriössä laadittuun vaaratiedoteoppaaseen ja toteaa, että opas on ansiokas ja ohjaa selkeästi toimivaltaisia viranomaisia vaaratiedotteiden laatimisessa ja lähettämässä.

Ohjeen edelleen selkeyttämiseksi STUK esittää lausuntonaan liitteessä olevat kommentit. Erityisesti STUK pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että opas ei riittävästi ohjaa antamaan vaaratiedotteissa yksiselitteistä kuvausta siitä, millä alueella suojelutoimia tarvitaan. Asia tulee esille useassa kohdassa kommentteissamme (liite).

Lisätietoja antaa johtava asiantuntija Kyllikki Aakko (puh 09 – 759 88 204, sähköposti kyllikki.aakko@stuk.fi).

Hannele Aaltonen
Valmiuspäällikkö

Liitteet	Säteilyturvakeskuksen yksityiskohtaiset kommentit
Jakelu	VYK, TYK
Tiedoksi	TVa, LR

19/0210/2012

28.8.2012

Vaaratiedoteopas, STUKin yksityiskohtaiset kommentit

Luku 2

- Vaaratiedotteita ei välitetä Ahvenanmaalle. **STUK esittää harkittavaksi, että ohjeessa olisi kuvaus menettelyistä, miten tieto kiireellisesti tarvittavista toimita välitetään myös Ahvenanmaalle.**

STUKin toimialan osalta vaaratiedotteiden antaminen voi olla aiheellista tapauksessa, jossa esimerkiksi Formarkin ydinvoimalaitoksessa tapahtuu vakava onnettomuus niin, että radioaktiivisia aineita vapautuu ympäristöön ja nämä aineet kulkeutuvat kohti Suomea ja Ahvenanmaata.

Luku 3

- Kuudes kappale esimerkki 1:

Väestön suojelutoimia koskevan vaaratiedotteen antaa pääsääntöisesti suojelutoimista vastaava toimivaltainen viranomainen. STUK voi tarvittaessa avustaa ao. pelastusviranomaista. STUK varautuu antamaan ensitiedotteen esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, esimerkiksi kun Sosnovy Borin ydinvoimalaitoksen turvallisuus on vakavasti uhattuna, mutta jolloin radioaktiivisia aineita ei vielä ole kulkeutunut Suomen alueelle. STUK on myös antanut kerran tiedotteen varoittaakseen varastetuista säteilylähteistä. Tuolloin tiedotteen antamisesta sovittiin erikseen ao. poliisiviranomaisen kanssa.

STUK ehdottaa, että esimerkki 1 vaihdetaan koskemaan esimerkiksi vakavia myrskytilanteita sen sijaan, että käytetään Olkiluodon ydinvoimalaitosonnettomuutta esimerkkinä. Mikäli esimerkkiä ei kuitenkaan vaihdeta, tulee se korjata yllä kuvatun mukaiseksi.

- Kuudes kappale esimerkki 2:

STUK esittää, että esimerkin tekstissä kiinnitetään huomiota toimenpidettä koskevaan aluemäärittelyyn eli kuinka etäällä padosta sen alapuolisen alueen väestön tulee siirtyä pois vaara-alueella. Samalla STUK esittää, että ohjeeseen sekä esimerkkeihin lisätään tarkan aluemäärittelyn lisäksi myös lause siitä, että muualla ei ole tarvetta erityistoimiin.

Luku 5

- Ingressi/korostuslaatikko:

Vaaratiedotteen neljäksi kysymykseksi määritellään: missä, milloin, mitä ja miten. **STUK esittää kysymyslistaa tarkennettavan siten, että se ohjaa määrittelemään tarkasti sen, minkä alueen väestöä tai millä alueella olevia henkilöitä**

19/0210/2012

28.8.2012

toimintaohjeet koskevat. STUK esittää Yksi vaihtoehto olisi lisätä viides kysymys: missä, milloin, mitä, ketkä ja miten.

STUKin esittämän lisäkysymyksen puute heijastuu selvästi luvun 9 vaaratiedote-esimerkeissä, joista tähän on poimittu yksi:

"VAARATIEDOTE: Itä-Uusimaa 6.5.2012 kello 08.00. Terveydelle vaarallista kaasua ilmassa. Vuoto Nesteen Kilpilahden jalostamolla. Ihmisten pitää pysyä sisätiloissa ja sulkea ilmanvaihto, sekä odottaa tiedotetta vaaratilanteen päättymisestä. Itä-Uudenmaan pelastuslaitos."

Tapahtumapaikka on harvoin riittävän tarkka aluemäärittely ja sen vuoksi edellä olevaan vaaratiedote-esimerkkiin tulisi lisätä, millä alueella ihmisten pitää pysyä sisätiloissa. Yhtä tärkeää on myös lisätä lause, että muualla ei ole tarvetta erityistoimiin.

- Neljäs kappale:

Neljänten kohtaan esitetään lisäystä "tarvittavista toimista", jolloin teksti olisi:

"teksti on lyhyt ja pelkistetty ja tarjoaa riittävästi tietoa, jotta vastaanottaja ei jää epätietoiseksi tilanteen laadusta, vakavuudesta tai tarvittavista toimista".

- Viides kappale:

Kappaleen esitetään seuraavat lisäykset:

"Hyvä tiedote vastaa neljään kysymykseen: missä – milloin – mitä – ketkä – miten. Tiedotteen alussa on tapahtumapaikka ja aika selkeästi ilmaistuna, tämän jälkeen lyhyt tieto tapahtumasta tai tilanteesta ja sen mahdollisesti aiheuttamasta vaarasta, seuraavaksi tarkka määrittely siitä, millä alueella olevalta väestöltä toimia edellytetään ja lopuksi yksinkertaiset toimintaohjeet väestölle".

Lisäksi ehdotamme, että jokaiseen tiedotteeseen tulee loppuun myös maininta, että muualla kuin mahdollisella vaara-alueella, jossa toimet ovat perusteltuja, ei ole tarpeen ryhtyä mihinkään erityistoimiin.

- Yhdeksäs kappale (s. 11 kolmas kappale):

Kappaleesta puuttuu ja – sana:

"Vaaratiedotteen kirjoittamisessa on tärkeää huomioida seuraavat ymmärtämistä ja kääntämistä edistävät seikat:"

STUK esittää että laatimisoheissa kiinnitetään huomiota tiedotteiden selkeyteen kuulijan kannalta. Nyt laatimisoheissa korostetaan vaaratiedotteen kääntämistä. Alla kopioituna on koko laatimisohejlista, johon on tehty STUKin muutosehdotukset:

19/0210/2012

28.8.2012

- Otsikointi
  - *lyhyt yksiselitteinen otsikko*, josta käy selkeästi ilmi, mistä varoitetaan, on myös nopea kääntää
- Missä vaaratilanne on ja ketä se koskee
  - koska vaaratiedote välittyy koko maassa, on esimerkiksi *tapahtumapaikan kuvauksen* oltava sellainen, että vaara-alueella oleilevien henkilöiden lisäksi myös kauempana asuva väestö pystyy paikallistamaan tapahtumapaikan.
  - vaaratiedotteen *yksiselitteinen alueellinen rajaaminen* ja tieto vaaratilanteen *alueellisesta leviämisestä* on tärkeä ilmaista selkeästi ja mahdollisuuksien mukaan yleistermein ja/tai paikannimin, koska **alueella olevat ulkopuoliset ja alueen ulkopuolella olevat henkilöt sekä** kääntäjä **ei-vät** useinkaan tunne ko. aluetta
- Yksiselitteinen tieto vaaran ajankohdasta
  - *selkein kellonajoin ilmaistuna*, jolloin **myös** käänнос on nopea ja tarkka
  - *suhteellisen ajanilmaisun käyttöä harkittava tarkoin* (esim. puolen tunnin sisällä), koska käänнос ei kiiretilanteissa mahdollisesti ole käytettävissä samaan aikaan suomenkielisen kanssa
  - *jos vaaran uhka on välitön*, on syytä kuitenkin käyttää sanaa "nyt", jolloin sama viesti välittyy myös käänнөкseen
- Selkeä tieto siitä, millaisesta vaarasta on kyse ja mitä siitä seuraa
  - *selkeästi lyhyin virkkein* kirjoitettu vaaran kuvaus ja sen seuraukset
- Tieto vaaran todennäköisyydestä
  - *vaaran todennäköisyyttä kuvaavien termien **kuvaavat termit ja niiden käänнөsvastineet on** vakioitava* (esim. epätodennäköinen / mahdollinen / todennäköinen / erittäin todennäköinen / todellinen)
- Tieto vaaratilanteen vakavuudesta
  - *vaaran vakavuutta kuvaavien termien **kuvaavat termit ja niiden käänнөsvastineet on** vakioitava* (esim. vähäinen / vahingollinen / vakava, vaarallinen, tuhoisa / erittäin vakava, hengenvaarallinen, erittäin tuhoisa)
- Tieto siitä, mitä pitää tehdä
  - selkeä, ensilukemalla ymmärrettävä ilmoitus siitä, **keiden, missä ja miten on toimittava ja miksi**, nopeuttaa **myös** käänнөsprosessia
  - Tieto varoituksen antajasta *virallinen taho*, jonka käänнөsvastine löytyy esim. kyseisen organisaation verkkosivuilta (vältä lyhenteitä)
- Tieto siitä, mistä ja miten vaarasta saa lisätietoa
  - käänнөksessä on huomioitava mm., että lisätietoja antavan *organisaation nimi* on käänнөetty (virallinen nimi tai, sen puuttuessa, vapaa käänнөs sulussa) **ja** mahdollinen *verkko-osoite vie ko. kielen sivuille*
  - myös *kääntäjälle pitää ilmoittaa yhteyshenkilö*, jolta voi tarvittaessa kysyä käänнөksen kannalta ongelmallisista kohdista

Luku 6

- Ingressi/korostuslaatikko:

Ensimmäisessä lauseessa kerrotaan, että toimivaltaiset viranomaiset toimittavat omaan toimialaansa liittyvät vaaratiedotteet sijaintipaikkakuntansa mukaiseen hätäkeskukseen. Tästä poiketen ensimmäisessä kappaleessa kerrotaan että vaaratiedotteet toimitetaan tapahtumapaikkakunnan mukaisesti siihen hätäkeskukseen,

19/0210/2012

28.8.2012

minkä yhteistoiminta-alueella vaaratilanne on ensimmäiseksi akuutti. Esimerkit 1 ja 2 on muotoiltu jälkimmäisen mukaiseksi.

STUKin kannalta olisi selkeämpää, jos voitaisiin noudattaa ingressissä ilmaistua, nykyisellään käytössä olevaa menettelyä eli toimittaa vaaratiedotteet STUKin oman sijaintipaikkakunnan mukaiseen Helsingin hätäkeskukseen. Laki hätäkeskustoiminnasta ei estä tällaista menettelyä.

- Toinen kappale:

Ensimmäisessä lauseessa ja- sanan voi korvata pilkulla:

"Hätäkeskus vastaanottaa välitettäväkseen kirjallisia, ja vakiolomakkeelle koneella kirjoitettuja vaaratiedotteita."

- Neljäs kappale:

Viimeisestä lauseesta puuttuu verbi:

"... kuin se on toimitettukin eli sähköpostilla tai faksilla.

- Kuudes kappale:

STUK ehdottaa kappaleeseen lisäystä, että kiireellisessä tilanteessa, jossa vaaratiedotteen ruotsinkielinen käännös näyttää tulevan viiveellä, lähetetään suomenkielinen tiedote ensin.

Luku 7

- Ensimmäinen kappale:

Ensimmäisestä lauseesta puuttuu omaisuusvahingot:

"..väestön turvallisuutta tai omaisuutta vakavasti uhkaava ..."

Luku 9

Useissa esimerkeissä jää epätietoisuus siitä, minkä alueen väestöä vaaratilanteen aiheuttamat toimet koskevat. **STUK esittää, että korostuslaatikon kohtaa 5 täydennetään esimerkiksi seuraavasti:**

"Toimintaohjeet väestölle ja tarkka yksiselitteinen kuvaus siitä, millä alueella olevia vaaratilanteen aiheuttamat toimet koskevat"

Lisäksi STUK ehdottaa vaaratiedotteisiin vakiolausetta, jossa ilmaistaan, että muualla kuin tiedotteessa määritellyllä alueella ei väestön tarvitse ryhtyä erityistoimiin esimerkiksi seuraavasti:

"xxx:n alueella väestön tulee siirtyä sisätiloihin. Muualla Suomessa ei ole tarvetta mihinkään erityistoimiin"

19/0210/2012

28.8.2012

Edellä esitettyä tarkennusta tarvitaan esitettyjen esimerkkienkin valossa:

- Esimerkissä 1 jää epäselväksi, tuleeeko koko Turun väestön pysyä sisätiloissa.
- Esimerkissä 2 jää epäselväksi, koskeeko ohje koko Itä-Uusimaata.
- Esimerkissä 3 jää epäselväksi, onko kysymys viranomaisen rajaamasta alueesta?
- Esimerkkiin 5 yksiselitteisyyden vuoksi "Eristetyllä alueella ei saa liikkua...". Tällöin ei jää tulkinnan varaa siitä tarkoitetaanko koko Tampereen keskustaa, rautatieasemaa vai poliisin eristämää aluetta.
- Esimerkissä 6 voisi mainita alueen: "Poliisi käskee alueen ihmisiä.." tai Poliisi käskee Hervannan alueen ihmisiä..".

Vaaratiedotelomake (s. 26)

Esimerkkitiedotteita tarkasteltaessa vaikuttaa siltä, että tiedotteesta saadaan yksiselitteinen, kun kohtaan 6 lisätään tarkka yksiselitteinen kuvaus siitä, millä alueella olevia vaaratilanteen aiheuttamat toimet koskevat. Kohta 2 kertoo vain sen, missä on jotain tapahtunut tai tapahtumassa.

Hätäkeskuspalvelut -osasto

30.8.2012

SISÄASIAINMINISTERIÖ

30.08.2012

INRIKESMINISTERIET

SM074:00/2012

Sisäasiainministeriö
Pelastusosasto
PL 26
00023 Valtioneuvosto

SM 074:00/2011

HAK; Lausunto vaaratiedoteopas -luonnoksesta

Sisäasiainministeriön vaaratiedoteopasta valmisteleva työryhmä pyytää Hätäkeskuslaitokselta lausuntoa opasluonnoksesta.

Vaaratiedoteopas antaa ohjeita vaaratiedotteiden laatimiseen ja lähettämiseen. Vaaratiedotteella tarkoitetaan lyhyttä tekstiä, jolla väestöä varoitetaan vaarasta ja annetaan toimintaohjeita. Vaarasta tiedottaminen vaatii erityistä osaamista, joka edellyttää koulutusta ja harjoittelua.

Lain mukaan vaaratiedote annetaan silloin, kun se on välttämätöntä väestön varoittamiseksi. Vaaratiedotetta voidaan käyttää myös silloin, kun halutaan ilmoittaa vaaratilanteen olevan ohi. Kielilain (423/2003) mukaisesti vaaratiedote annetaan molemmilla kansalliskielillä.

Hätäkeskuslaitoksen lausunnossa kiinnitetään huomiota Saamen kielen asemaan kansalliskielenä pohjoisen Suomen osalta. Saamen kielilain (1086/2003) perusteella vaaratiedote on annettava saamelaisten kotiseutualueella suomen ja ruotsin lisäksi myös saamen kielellä silloin, kun vaarallinen tapahtuma tai sen seuraukset kohdistuvat saamelaisten kotiseutualueelle. Tiedottavan viranomaisen on huolehdittava Saamen kielen käännöksestä.

Opasluonnoksen kohdassa 3. luetellaan toimivaltaiset viranomaiset, joilla on tulevan lain mukaan mahdollisuus antaa vaaratiedote. Puolustusvoimia ei ole kirjattu toimivaltaiseksi viranomaiseksi, joten esitetään pohdittavaksi, olisiko tälle perusteltua myöntää oikeus antaa vaaratiedote välitettäväksi normaaliaikana. Hätäkeskuslaitoksen näkemyksen mukaan on pohdittava toimintamallia toimivaltaisten viranomaisten luettelossa 5. - 13. olevien tahojen osalta siten, että tulisiko näiden kaikkien antaa vaaratiedote välitettäväksi aina Keravan hätäkeskuksen kautta. Määritelmä siitä, että mille alueelle heidän toimialallaan vaikutus ensimmäisenä kohdistuu tms., on hyvin tulkinnanvarainen.

Kohdassa 3. Hätäkeskuslaitoksen näkemyksen mukaan viranomaistahojen tulee määrittää kuinka hätäkeskuksessa toimitaan, jos hätäkeskus saa tiedon vaaratiedotetta edellyttävästä tapahtumasta. Vaaratilanne voi selvitä hätäilmoituksesta tai tieto voi tulla muuta reittiä hätäkeskukseen eikä toimivaltaisella viranomaisella ole riittäviä toimintaedellytyksiä tai hätäkeskuksella tarpeellisia yhteystietoja. Tällainen tapahtuma voisi olla

esimerkiksi juomaveden äkillinen ja vakava pilaantuminen. Tilanne voi tapahtua aikana, jolloin kunnan vastuuviranomaista ei ole tavoitettavissa, eikä tilanteella ole vaaratiedotteen antamisen edellyttämää toimivaltaista vastuuviranomaista. Hätäkeskuslaitoksen näkemyksen mukaan oppaassa tulee määrittää se viranomaistaho, joka on vastuullinen vaaratiedotteen antaja näissä tapauksissa. Kunnalla tai sen toimialalla opasluonnoksen perusteella ei vaaratiedotteen antamisoikeutta ole.

Kohtaan 4. luetteloon "Tyypillisimpiä tilanteita, joissa vaaratiedote voidaan antaa." Hätäkeskuslaitos esittää lisättäväksi yleisen vaaramerkin antaminen ja merkinantoon liittyvä peruutustiedote, kun syy on poistunut tai tilanne on ohi. Esimerkiksi: Loviisan ydinvoimalan alueella on annettu yleinen vaaramerkki 29.8.2012 kello 15.55 => Vaaratiedote: "Loviisan ydinvoimalassa on suoritettu reaktorin hätäpysäytys, pysykää sisätiloissa...". Käytettäessä VSS-hälyttimiä "Yleinen vaara"- tai "Vaara ohi" -merkin antamiseen, on aina edellytettävä varoittavalta taholta myös vaaratiedotteen antamista. Haasteelliseksi asian tekee se, että VSS-hälyttimien käyttöoikeutta ei ole riittävän tarkoin määritelty ja samoilla tahoilla, jotka näitä voivat käynnistää tällä hetkellä, ei välttämättä ole oikeutta antaa vaaratiedotetta. Väestön varoittamisen kokonaisuutta tulee pyrkiä kehittämään yksiselitteisemmäksi vähintään tässä oppaassa.

Kappaleen 6 lopussa hahmotellaan tilanne, jossa arvioidaan annettavan tiedotteen olevan välttämätön ja "esimerkiksi viestiyhteyksien häiriöiden takia vastuuviranomaista ei tavoiteta". Opasluonnoksen mukaan on tarkoitus, että hätäkeskus voi tiedottaa poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa vastuuviranomainen ei ole tavoitettavissa esimerkiksi päivystysjärjestelmän puuttumisen tai muun syyn vuoksi. Tällainen tapaus on Suomessa oikeastaan jo tapahtunut (Nokian vesikriisi), joten Hätäkeskuslaitoksen näkemyksen mukaan oppaassa tulisi tarkemmin kuvata toimintaprosessi näihin tilanteisiin liittyen. Lähtökohtana tulee aina kuitenkin olla se, että tiedotusvastuu on kulloinkin toimintaa johtavalla viranomaisella ja tilanteet, joista vaaratiedotteita tulee ja voi antaa, on riittävän selkeästi määritelty ja koulutettu tarvittaville tahoille. Tällöin kuvatun kaltaiset tilanteet ovat oletettavasti erittäin poikkeuksellisia.

Ohjeluonnoksen kohdassa 5. hyvän vaaratiedotteen ominaisuuksissa korostetaan tiedotteiden yksinkertaisuutta ja kansanläheistä kieltä. Ohjeessa itsessään käytetään termejä "proaktiivinen" ja "reaktiivinen" sekä "substanssiasiantuntija". Näille termeille löytyy varmasti paremmat kansankieliset versiot. Lisäksi hyvien ominaisuuksien viimeinen ominaisuus on kuvattu sanellulla "opettajalle", paremmin voisi toimia arjessa esim. sanelu naapurille.

Kohdassa 5., jossa kuvataan tärkeitä huomioitavia asioita sanoman ymmärtämisessä ja merkitysten kääntämisessä, alakohdassa mainitaan: "Tieto siitä, mistä ja miten vaarasta saa lisää tietoa". Voiko käännöksessä olla eri osoite kuin alkuperäisessä tekstissä, jos se on tarkoituksenmukaista viestin vastaanottajan ymmärryksen kannalta? Esimerkiksi internet-sivustoja

on tehty eri kielille ja niiden osoitteet ovat erilaiset, joten käännöksiin joudutaan valitsemaan erilaiset internet-osoitteet, joten syntyykö lain ja ohjeen henkeen ristiriita. Pitääkö vaaratiedotteen antajan kyetä antamaan kaikki tiedot julkaistavaan tiedotteeseen?

Ohjeluonnoksen kohdan 6. "faktalaatikossa" toimintatavoissa luotetaan vahvasti siihen, että faksi ja sähköposti ovat joka hetki käytettävissä kentällä ja hätäkeskuksessa. Toimivaltaisten viranomaisten on huolehdittava, että heillä on käytössään tarvittavat välineet vaaratiedotteen antamiseen hätäkeskuksen välitettäväksi sekä mahdollisen käännöksen tarkastamiseen ja sen hyväksyntään.

Kohdassa 6. kuvataan hätäkeskukseen toimitettavan tiedotteen periaatteita. Hätäkeskuslaitos ehdottaa, että siihen lisätään toimintaperiaatteena, että tiedottava viranomainen ilmoittaa hätäkeskuksen vuoromestarille tulevasta tiedotteesta, jotta mahdolliset hätäkeskuksen sähköpostien seurantaviiveet kyetään minimoimaan. Tunnistamisen nopeuttamiseksi viranomainen voisi vuoromestarille soittaessaan, suorittaa sen siitä numerosta, joka on hätäkeskustietojärjestelmään syötetty, jos VIRVE -päätelaitetta ei ole käytettävissä.

Opasluonnoksen kohdassa 6. todetaan, että viranomaiset toimittavat Hätäkeskuslaitokselle omat vastasoitonumeronsa. Kuinka vaaratiedotteen antajien numerot saadaan etukäteen hätäkeskuksen tietoon? Todellisuudessa niitä on joka tapauksessa useita vaihtoehtoja. Johtosuhteet voivat helposti muodostua erilaiseksi, kuin etukäteen on ajateltu. On esimerkiksi mahdollista, että on olemassa useita yhtä aikaisia tilanteita, jolloin johtajia on useita, eikä päivittäistilanteiden johtaja enää välttämättä vastaa kokonaistilanteesta tai jostain tietyistä yksittäisistä onnettomuudesta, josta tiedote annetaan. Tilanne-, johtokeskuksia tai valvomoita ei ole vielä kaikilla viranomaisilla tai niitä on vaihtelevasti eri puolilla maata. Vastasoitonumeroiden toimittaminen ei käytännössä toimi silloin, jos viranomaisella ei ole 24/7 toimivaa johto- tai tilannekeskusta tai näitä vastaavaa päivystyspistettä, jonka kautta tiedotteet toimitetaan. Hätäkeskuslaitoksen näkemyksen mukaan on pohdittava keinot ja menetelmät, että kaikki mahdolliset numerot olisivat luotettavasti hätäkeskuksen tiedossa etukäteen ja niitä olisi vain yksi / viranomainen. Lisäksi viranomaisresurssin yksikkötunnuksen tai johtajan operatiivisen tunnuksen tulee kohdistua ennalta ilmoitettuun numeroon, jolloin voidaan tilannekohtaisesti valita oikea numero.

Hätäkeskuslaitos toteaa, että väestöhälyttimien käyttämistä ei käsitellä tässä opasluonnoksessa. Oppaaseen soveltuisi väestöhälyttimien käyttäminen väestön varoittamiseen aihepiiriltään erinomaisesti kohtaan 7. Muu viestintä. Hätäkeskuslaitoksen näkemyksen mukaan asiaa tulisi käsitellä tässä yhteydessä. Väestöhälyttimiä sivutaan ainoastaan toteamalla, että "onnettomuuden tai vaaratilanteen välittömällä tapahtuma- ja vaikutusalueella olevat ihmiset haluavat tilanteesta lisätietoa – etenkin silloin, kun tiedotteen antamiseen on yhdistetty yleinen vaaramerkki". Voiko yleistä vaaramerkkiä

edes käyttää ilman vaaratiedotetta? Väestöhälyttimien käyttöön liittyvät linjaukset tulee olla ohjeessa selkeästi siten, että vaaratiedotteeseen liitetään tarvittaessa väestöhälyttimien käyttö, mutta aina väestöhälyttimiä käytettäessä yleisen vaaramerkin tai vaara ohi -merkin soittamiseen, on annettava vaaratiedote. Muussa tapauksessa synnytetään tarpeeton kyselyruuhka hätäkeskuksiin ja vaarannetaan tarpeettomasti hätäkeskuspalvelujen tuottaminen. Väestöhälyttimien käyttöön tulee olla oikeutus samoilla tahoilla, joilla on oikeus antaa vaaratiedote. Väestöhälyttimien käyttäminen puhetiedotteiden antamiseen tulisi tässä yhteydessä linjata, koska nykyisen ohjeistuksen mukaan niitä voidaan käyttää ainoastaan määritettyjen vakimuotoisten äänimerkkien antamiseen.

Kohdassa 9. Vaaratiedotemallien esimerkeissä on vähäisiä eroja tietojen järjestyksessä. Ensimmäisessä kohdassa mainitaan alueeksi ensin vain Turku ja pari lausetta eteenpäin uudelleen Turun satama. Myöhemmissä esimerkeissä mainitaan kaupunginosa heti (esim. Tampere, Hervanta) tai asia kerrataan uudestaan. Hätäkeskuslaitos pitää tärkeänä, että kaikki esimerkit noudattaisivat yhdenmukaista kaavaa, jotta tulevista tiedotteista tulisi mahdollisimman samanlaisia, asioiden käsittelyjärjestyksen osalta.

Esimerkissä 7. mainitaan vaaratilanne ohi tiedotteessa, että "Vaarallinen karhu on siirretty pois". Hätäkeskuslaitoksen näkemyksen mukaan maininta voisi olla "Vaarallinen karhu ei aiheuta enää vaaraa".

Esimerkin 10. lisäksi ja tueksi Hätäkeskuslaitos ehdottaa esimerkkiä:

Oulu 21.3.2012 klo 11.00. Oulun Tuirassa kuultu yleinen vaaramerkki ei aiheuta väestöltä suojautumistoimenpiteitä. Vaaramerkki johtui häiriöstä varoitusjärjestelmässä.

Lisäksi opasluonnoksen tekstiin korjausehdotuksia:

- sivu 5:

Toimivaltaisen viranomaisen tulisi toimittaa vaaratiedote hätäkeskukseen molemmilla kansalliskielillä.

-> Toimivaltaisen viranomaisen tulee toimittaa vaaratiedote hätäkeskukseen molemmilla kansalliskielillä. (kts. oppaan prosessikaavio - tiedote on ennen toimittamista käännetty omatoimisesti tai hätäkeskuksen avustamana)

- sivu 12

Lähtökohtaisesti kunkin viranomaisen tulee pyrkiä laatimaan vaaratiedote molemmilla kansalliskielillä itsenäisesti vaaratiedottamisen ylimääräisen viiveen minimoimiseksi. Jos pelastus-, poliisi- tai rajaviranomainen ei pysty toimittamaan vaaratiedotetta molemmilla kansalliskielillä, hätäkeskus on lain mukaan velvollinen avustamaan kääntämisessä. Jos hätäkeskuksella ei ole

kääntämisen edellyttämää osaamista, se välittää tekstin käännettäväksi muualle.

Tulee muotoilla niin, ettei toimintatavasta tule käännöspalveluautomaatiota Hätäkeskuslaitokselle

Kukin viranomainen laatii vaaratiedotteen molemmilla kansalliskielillä itsenäisesti vaaratiedottamisen ylimääräisen viiveen minimoimiseksi. Jos pelastus-, poliisi- tai rajaviranomainen ei pysty toimittamaan vaaratiedotetta molemmilla kansalliskielillä, hätäkeskus on lain mukaan velvollinen avustamaan kääntämisessä. Jos hätäkeskuksella ei ole kääntämisen edellyttämää osaamista, se välittää tekstin käännettäväksi muualle.

- sivu 13:

Hätäkeskus vastaanottaa välitettäväkseen kirjallisia ja vakiolomakkeelle koneella kirjoitettuja vaaratiedotteita. Vaaratiedote toimitetaan hätäkeskukseen joko faksilla tai sähköpostilla, ja mahdollisuuksien mukaan samanaikaisesti sekä suomeksi että ruotsiksi.

-> Vaaratiedote toimitetaan hätäkeskukseen joko faksilla tai sähköpostilla, ja samanaikaisesti sekä suomeksi että ruotsiksi. (Kääntäminen ja sen oikeellisuuden tarkastus on pitänyt tehdä ennen tätä; kts. oppaan prosessikaavio)

-sivu 14:

Erityisissä poikkeuksellisissa tilanteissa hätäkeskus voi vastaanottaa vaaratiedotteen saneluna VIRVELLÄ ja kirjoittaa vaaratiedotteen sanelun perusteella.

-> Erityisissä poikkeuksellisissa tilanteissa hätäkeskus voi vastaanottaa vaaratiedotteen saneluna VIRVELLÄ hätäkeskuksen ja viranomaisen välisessä INFO -puheryhmässä ja kirjoittaa vaaratiedotteen sanelun perusteella. Niiden viranomaisten osalta, joilla on omat 24/7 päivystyspisteensä, vaaratiedotteet toimitetaan aina joko faksilla tai sähköpostilla.

- sivu 14:

Hätäkeskus voi antaa vaaratiedotteen myös itsenäisesti. Tämä on mahdollista poikkeuksellisissa tilanteissa, jossa johtovastuussa olevaa viranomaista ei esimerkiksi viestiyhteyksien häiriöiden takia tavoiteta, ja akuuttia tilannetta koskeva vaaratiedotteen välittäminen on hätäkeskuksen arvion mukaan välttämätöntä.

-> Hätäkeskus voi antaa vaaratiedotteen myös itsenäisesti. Tämä on mahdollista poikkeuksellisissa tilanteissa, jossa johtovastuussa olevaa viranomaista ei esimerkiksi viestiyhteyksien häiriöiden takia tavoiteta tai

johtovastuut ovat epäselviä ja väestön varoittaminen uhkaa tästä syystä viivästyä, ja akuuttia tilannetta koskeva vaaratiedotteen välittäminen on hätäkeskuksen arvion mukaan välttämätöntä.

- vaaratiedote-esimerkki 10:

Hätätilanteen sattuessa hakeudu häiriöalueen ulkopuolelle tai lähimmälle terveys-, palo- tai poliisiasemalle.

-> Hätätilanteen sattuessa käytä lankapuhelinta tai hakeudu häiriöalueen ulkopuolelle tai lähimmälle terveys-, palo- tai poliisiasemalle. (vastaava korjaus ruotsinkieliseen esimerkkiin)

- LIITE 2: Karttaa on päivitettävä hätäkeskusuudistuksen edetessä.

Johtaja, Hätäkeskuspalvelut

Marko Nieminen

Johtaja, Hätäkeskustoiminnan kehittäminen

Kyösti Lehtonen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asiankäsittelyjärjestelmässä. Hätäkeskuslaitos 30.08.2012 klo 08.59. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet

Jakelu

hare@intermin.fi
veli-pekka.hautamäki@intermin.fi
rami.ruuska@intermin.fi
Martti Kunnasvuori HAK
Marjukka Koskela HAK
Juha Viitaluoma HAK

Tiedoksi

SISÄASIAINMINISTERIÖ

30.08.2012

INRIKESMINISTERIET

SM074:00/2011

Sisäasiainministeriö
Janne Koivukoski
hare@intermin.fi

Viite : Lausuntopyyntö SM 074:00/2011

LAPIN PELASTUSLAITOKSEN LAUSUNTO VAARATIEDOTEOPAS –LUONNOKSESTA

Lapin erityispiirteet

Lapin pelastuslaitos on perehtynyt käsiteltävänä olevaan oppaaseen ja sen ohella hallituksen esitykseen laiksi vaaratiedotteista (vaaratiedotelaki), kiellilakiin (1038/2003), saamen kielilakiin (1086/2003) sekä ohjeessa viitattuun kohdennettua viranomaistiedotetta säätelevään lakiin (sähköisen viestinnän tietosuojalaki 516/2004).

Lausunnossamme arvioimme oppaan antamien ohjeistusten riittävyttä ja toimivuutta huomioiden Lapin alueen erityispiirteet, joilla voi olla merkitystä viranomaistiedottamisessa ja vaaratiedotteiden antamisessa. Näitä erityispiirteitä ovat mm.:

- Alueen laajuus ja pelastustoimen toisistaan poikkeavat paikalliset resurssit eri alueilla.
- Alueen asutuksen sijoittuminen Kemi-Tornio –alueen suurteollisuusalueelle ja Rovaniemen alueelle sekä pienempiin kuntakeskuksiin ja harva-alueelle.
- Erityisesti Kemi-Tornio –seudun turvallisuusselvityslaitosten tuomat teollisuuden vaarallisten aineiden riskit ja liikenneväylien tuomat kuljetusriskit, jotka ulottuvat kaivostoiminnan ja läpikulkuliikenteen vuoksi laajemminkin Lappiin.
- Alueen voimakas matkailutoiminta ja matkailukeskusten kansainvälisyys.
- Naapurivaltioiden rajojen yhteys pelastustoimen alueeseemme ja rajan pinnassa sijaitseva tiestö ja asutus ja transitoliikenne.
- Alueen poikkeuksellinen monikielisyys, joka edellyttää varautumista suomen ja ruotsin kielten lisäksi myös kolmen saamen kielen käyttöön sekä huomioimaan myös matkailun tuomat kielitarpeet tiedottamisessa.
- Lapin alueen yllättävästi ja nopeasti muuttuvat sääolosuhteet.
- Muiden viranomaisten (lähinnä ympäristöterveydenhuolto) kanssa aiemmin sovitut käytännöt viranomais- ja hätätiedotteiden antamisessa.

Sisältö

- Oppaan sisältörunko on hyvä ja selkeä ja kokonaisuutena kohtuullisen perusteellinen.
- Opas tuo hyvin esille eri kielilakien velvoitteet, mikä edesauttaa vaaratiedotteiden antamisen käytännön valmiuksien kehittämisessä ja toimintamallien sopimisessa paikallisella tasolla
  - valtakunnan rajan läheisyydessä toteutettava viranomaistyö samaan uhkaan kohdistuvassa vaaratilanteen tiedottamisessa vaatii lisäselvittelyä
- Vaaratiedotelaissa ja sen perusteluissa mainittu tarkempi asetuksenantomahdollisuus tulee hyödyntää
  - Ohjeeseen maininta mahdollisista tulevista asetuksista

Yksittäisiä huomioita kohdittain

- Luku 2. Laki vaaratiedotteesta:
  - Tekstissä on viittaus kohdennettuun viranomaistiedotteeseen, mikä tulisi mainita viitteenä pykäläineen, koska taustalla oleva laki (516/2004) ei ole ilmeisen tunnettu viranomaisille ja lain antama tiedottamismahdollisuus on vähän käytetty.
  - Kohdennetusta viranomaistiedotteista tulisi olla jonkinlainen ohjeistus hyvänä vaihtoehtoisena tai täydentävänä tiedotusmuotona.
    - vaihtoehtoisesti viittaus olemassa olevaan tai tulevaan ohjeistukseen.
  - tiedotemuodon valintaa voisi selkeyttää taulukolla / kaaviolla (vaihtoehtotarkastelu) , jossa eri valintakriteerejä tuodaan esille.
  - vaaratiedotteen antaminen televisiossa puoltaa paikkaansa ilta-aikaan, jolloin radion kuuntelu on vähäisempää.
  - mikäli kiireellisessä tapauksessa vaaratiedotteen kääntäminen saamen kielelle viivästyy kohtuuttomasti tai viestin lukeminen saamenkielellä ei radiossa asiallisesti onnistu Saamen radion lähetysaikojen ulkopuolella, tulisi ohjeessa mainita mahdollisuus antaa viesti ensin myös suomeksi.
    - merkittävä osa saamenkielisistä ymmärtää suomenkieltä ja voi välittää tietoa lähipiirissään
- Luku 3. Kuka voi antaa vaaratiedotteen
  - Lapissa on kaupunkikeskuksissa paikallisesti sovittu, että vakavassa, asukkaiden terveyttä vaarantavassa veden laadun häiriöissä, pelastuslaitos välittää kunnan ympäristöterveydenhuollon (terveystarkastajan) laatiman viranomaistiedotteen hätäkeskukseen.
  - Ohjeessa ei selkeästi selviä, voiko tästä käytännöstä luopua uusien vaaratiedotteita antavien viranomaistahojen vuoksi.
    - Kuka välittää (myös virka-ajanvirka-ajan ulkopuolella) esim. suuressa turistikeskuksessa havaitun poikkeuksellisen vakavan vedenlaadun tai suuren yleisötapahtuman elintarvikkeiden terveyttä välittömästi vaarantavan laatuhäiriön (voi olla jopa tuottamuksellinen) edellyttämän vaaratiedotteen hätäkeskukseen?
    - Vastuuta ja käytäntöä selvittäisi taulukkomuotoon tehty esitys:
      - Mikäli toimijaa ei selkeästi voi nimetä (Valvira / Evira), tulisi olla maininta, että toimintamalli tulee sopia paikallisesti
      - Onko valtakunnallista päivystysjärjestelmää paikallisen viranomaisen tueksi? Jos on, niin siitä ohjeet.
- Luku 6: Minne ja miten vaaratiedote välitetään
  - Vakiolomakkeet malliteksteineen ovat tarpeellisia!
  - Ohjeet poikkeuksellisista toiminnoista selkeät ja tarpeen!
    - Vaaratiedotteen sanelu VIRVEllä ja hätäkeskuksen vaaratiedotteen antamismahdollisuus itsenäisesti!
  - Ohjeesta ei selviä, voiko Pelastustoimen Mediapalvelua hyödyntää myös muiden viranomaisten tiedottamisen tehostamiseen, jolloin median avulla voitaisiin ohjata asukkaat seuraamaan aktiivisesti sähköisiä tiedotusvälineitä, teksti-TV:tä, kuntien www-sivuja sekä antamaan vastuuviranomaisen yhteystiedot.
    - Ohjeesta saa käsityksen, että se on rajattu vain pelastustoimeen
    - Sen käyttö voisi olla perusteltua erityisesti virka-ajan ulkopuolella
    - Toimintamallista voitaisiin sopia paikallisesti.

- Luku 7: Muu viestintä
  - Ohjeessa voisi olla kehoitus sopimaan paikallisista toimintamalleista muun viestinnän tehostamiseksi
    - Miten muut viranomaiset voivat avustaa (virka-apupyyntö) paikallisesti asukkaille jaettavien kirjallisten tiedotteiden nopeassa jakelussa ja miten kaiutinautoja voitaisiin käyttää tehokkaasti.
      - Käytännössä valmius voi olla vain pelastustoimella ja mahdollisesti VAPEPA:n paikallisjärjestöillä.
- Vaaratiedotemallit
  - Vaarallisia aineita koskevissa malleissa tulisi mainita vaaraa aiheuttavan aineen nimi (jos vaara-alueelle jaettu turvallisuustiedotteet ja onnettomuudessa kyse paikallisesti käytetystä vaarallisesta aineesta).
    - Asukkaille jaetuissa turvallisuustiedotteissa on kerrottu ainekohtaisesti eri aineiden vaaratekijät
    - Media haluaa välittömästi tietä aineen nimen ja vaaratekijät.
  - Välitöntä terveysvaaraa koskevista vaaratiedotteista olisi hyvä olla malleja.
  - Fraasiluettelon olisi hyvä saada lisävaihtoehtoja

Martti Soudunsaari
Pelastusjohtaja

Ari Soppela
Valmiuspäällikkö
Tiedotusyhteyshenkilö

Sisäasiainministeriö
hare@intermin.fi
veli-pekka.hautamaki@intermin.fi
rami.ruuska@intermin.fi

SISÄASIAINMINISTERIÖ

31.08.2012

INRIKESMINISTERIET

Viite: Lausuntopyyntönnö 11.6.2012 SM074:00/2011

LAUSUNTO VAARATIEDOTEOPAS-LUONNOKSESTA

Vaaratiedoteopas on selkeä ja käytännönläheinen ohje vakavista erityistilanteista tiedottamista varten. Oppaassa voisi kuitenkin korostaa vielä enemmän sitä, että oppaan mukaisella vaaratiedottamisella tarkoitetaan juuri vaaratiedotelain mukaista vaaratiedotteen antamista, ei muuta vaaroja koskevaa viestintää. Myös 1. kohdan "Oppaan tarkoitus ja sisältö" ensimmäiseen laatikkoon olisi hyvä lisätä, että opas on tarkoitettu viranomaisille vaaratiedotteiden laadintaan.

Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran tehtäväalueen erityistilanteista voisi oppaan kohtaan 4. "Milloin vaaratiedote annetaan", toisen kappaleen luetteloon lisätä "vakavan eläintaudin leviämisen vaaran", vaikka se laajalti ottaen voidaankin ajatella sisältyvän edellisiin kohtiin.

Oppaassa on myös kartta hätäkeskusten yhteistoiminta-alueista ilman hätäkeskusten yhteystietoja. Koska vaaratiedotteet tulee lähettää sähköpostilla tai faxilla, olisi suotavaa, että oppaassa olisi ainakin maininta siitä, mistä hätäkeskusten yhteystiedot löytyvät.

Alla vielä joitakin muita yksityiskohtaisempia tarkennusehdotuksia:

2. Laki vaaratiedotteesta

s. 2, kuuden kappale luvun alusta:

"Vaaratiedotetta voidaan käyttää myös silloin, kun halutaan ilmoittaa vaaratilanteen olevan ohi". ehdotetaan muutettavan muotoon: "Vaaratiedotetta käytetään myös ilmoitettaessa, kun vaaratilanne on ohi."

3: Kuka voi antaa vaaratiedotteen?

Sivulla 6 on Eviran lyhenteen ympärillä sulut ja ne tulisi poistaa. Oikea muoto on Elintarviketurvallisuusvirasto Evira.

Pvm/Datum/Date

30.8.2012

Dnro/Dnr/DNo

4635/0004/2012

---

5. Miten vaaratiedote kirjoitetaan ja käännetään

Sivun 11 luettelossa "Vaaratiedotteen kirjoittamisessa on tärkeää huomioida seuraavat ymmärtämistä ja kääntämistä edistävät seikat" olisi hyvä kääntää termit "Tieto vaaran todennäköisyydestä" ja "Tieto vaaratilanteen vakavuudesta" ruotsiksi, englanniksi ja saameksi jo valmiiksi tähän ohjeeseen. Näin ne olisivat valtakunnallisesti yhtenäiset ja ei menisi aikaa termien käännättämisessä todennäköisesti ilmenevien vivahteiden miettimiseen.

s. 11 ehdotus kappaleen lyhentämiseksi:

Jos vaaratiedote on epäselvä tai vaikeasti ymmärrettävä, ulkopuolinen kääntäjä joutuu konsultoimaan tekstin laatijaa – tämä hidastaa käännoistyötä ja vaarasta tiedottamista. Vaaratiedotteen kääntäminen vaikeutuu ja hidastuu aina, kun kääntäjä joutuu tarkistamaan ja selvittämään tietoja erikseen (termit, paikkakunnat, nimet, ammattisanasto yms.).

Ehdotus uudeksi kappaleeksi:

Vaaratiedote on oltava selvä ja helposti ymmärrettävä. Vaaratiedotteen kääntäminen vaikeutuu ja hidastuu aina, kun kääntäjä joutuu tarkistamaan ja selvittämään tietoja erikseen (termit, paikkakunnat, nimet, ammattisanasto yms.).

s. 12, 5 luvun toiseksi viimeinen kappale, ehdotus kappaleen lyhentämiseksi:

Vaaratiedotteen antava viranomainen vastaa aina tiedotteen ja sen käännoksen sisällön oikeellisuudesta. Myös silloin kun hätäkeskus on avustanut käännoksen hankkimisessa, vastuu tiedotteesta ja käännoksen sisällöstä on tiedotteen antaneella viranomaisella.

Ehdotus, jotta teksti olisi lyhyttä ja selkeää:

Vaaratiedotteen antava viranomainen vastaa aina tiedotteen ja sen käännoksen sisällön oikeellisuudesta. Myös silloin kun hätäkeskus on avustanut käännoksen hankkimisessa.

s. 12, kappaleessa mainitaan lopuksi:

"Tämän oppaan viimeisessä luvussa on kokoelma vaaratiedotemalleja eri viranomaisten tarpeisiin."

Ehdotamme, että laitettaisiin sisällysluetteloon sivunumerot vaaratiedotemalleista, jolloin ne löytyisivät nopeammin vaaratilanteessa.

6. Minne ja miten vaaratiedote välitetään?

Hätäkeskuksen yhteystiedot voisi lisätä tähän tai lopussa olevaan hätäkeskuskarttaan. Tähän kohtaan voisi lisätä myös viittauksen hätäkeskuskarttaan sivunumeroineen.

Pvm/Datum/Date
30.8.2012

Dnro/Dnr/DNo
4635/0004/2012

---

7. Muu viestintä

Ehdotamme, että harkittaisiin ohjeistamista myös sosiaalisessa mediassa tiedottamisesta. Moniviranomaistiedottamisessa tämä olisi eduksi ja sillä saataisiin yhtenäisyys ulospäin näkyvään tiedottamiseen.

Muilta osin Eviralla ei ole huomauttamista opasluonnokseen.

Pääjohtaja

Matti Aho

Johtaja, valmiuspäällikkö

Taina Aaltonen

SISÄASIAINMINISTERIÖ

MS

LAUSUNTO SM072:00/2011

31.08.2012

31.8.2012

INRIKESMINISTERIET

Sisäasiainministeriö

hare@intermin.fiveli-pekka.hautamaki@intermin.firami.ruuska@intermin.fi

LAUSUNTO VAARATIEDOTEOPAS-LUONNOKSESTA

Ehdotamme, että kohdan 9. Vaaratiedomallit ja Liitteen 1. fraasit käännetään myös englannin kielelle.

Liitteenä on Vaaratiedoteopas-luonnos, mihin on tehty tekstikorjausehdotuksia. *

Mielestämme opas on tarpeellinen, eikä sen sisältöön ole muilta osiin lausuttavaa.

Veli-Pekka Ihämäki
pelastusjohtaja

Martti Sneck
palopäällikkö

Liitettä ei ole. Liitteeseen merkityt tekstikorjaukset eivät aiheuttaneet triminpitteitä. Korjaukset oli tehty niin, että ne on mahdollista tulostaa näytelivini ja luettaviksi.

Sisäasiainministeriö

SISÄASIAINMINISTERIÖ

30.08.2012

INRIKESMINISTERIET

Viite: Lausuntopyyntö SM074:00/2011

SM074:00/2012

Lausunto Vaaratiedoteoppaan luonnoksesta

- 1) Sivulla 4 sanotaan: *Vaaratiedotetta voidaan käyttää myös silloin, kun halutaan ilmoittaa vaaratilanteen olevan ohi.*
Olisiko parempi sanoa: Vaaratiedotetta käytetään myös silloin, kun halutaan ilmoittaa vaaratilanteen olevan ohi.

Muutenhan ohjeistus vaaratiedotteen purkamisesta jää vapaaehtoiseksi.

- 2) Vaaratiedotteen voisivat antaa myös pelastuslaitoksen ja poliisin johtokeskukset.
Hätäkeskusten vähentyessä niiden viive/virhemarginaali saattaa kasvaa.

Pelastuspäällikkö
Esko Kautto
Tampereen aluepelastuslaitos
040 569 8970
esko.kautto@tampere.fi

Sisäasiainministeriö

Sisäasiainministeriön kirje 11.6.2012
SM074:00/2011

SISÄASIAINMINISTERIÖ

06.09.2012

INRIKESMINISTERIET

LAUSUNTO VAARATIEDOTEOPAS-LUONNOKSESTA

Maa- ja metsätalousministeriö ilmoittaa lausuntonaan seuraavaa.

Laki vaaratiedotteesta (466/2012) on vahvistettu 10.8.2012 ja se tulee voimaan 1.6.2013 lukien. Maa- ja metsätalousministeriö pitää tarpeellisena täydentää erillisellä oppaalla vaaratiedotteesta laissa olevia säännöksiä. Ministeriö pitää luonnosta vaaratiedoteoppaasta rakenteeltaan ja sisällöltään selkeänä. Yksityiskohtaisina kommentteina ministeriö kiinnittää huomiota seuraaviin kohtiin:

Vaaratiedote annetaan lainsäädännön mukaisesti kansalliskielillä, mutta voidaan antaa myös muilla kielillä. Esimerkiksi elintarvikkeisiin liittyvissä vaaratilanteissa on yleensä syytä varoittaa myös maassa oleskelevia vieraskielisiä henkilöitä. Malleista ja fraaseista puuttuu säteilyvaarailmoitus. Ilmoituksissa pitäisi tarvittaessa huomioida väestön suojaamisen lisäksi myös, ettei saa nauttia alueella kasvatettuja tai kasvaneita elintarvikkeita eikä rehua saa syöttää eläimille.

Kappaleessa 4 on luettelo tyypillisimmistä tilanteista, joissa vaaratiedote voidaan antaa. Listaan tulisi lisätä äkillinen tulva tai patomurtuma. Sivun 7 esimerkissä 2 on mainittu Kemihaaran patomurtuma. Koska Kemihaarassa ei sijaitse patoja, esimerkkinä voisi olla Kemijärvi.

Lisäksi ministeriö ehdottaa, että oppaaseen otettaisiin mukaan ne yhteystiedot, joista tarvittaessa voisi saada nopeasti tukea vaaratiedotteen laatimiseen liittyvissä kysymyksissä. Vaaratiedoppaan liitteenä olisi hyvä olla myös toimivaltaisia viranomaisia koskevat yhteystiedot (puhelinvaihte ja internetosoite).

Kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Hallitusneuvos

Timo Tolvi

Helsinki 31.8.2012

Sisäasiainministeriö
hare@intermin.fi
veli-pekka.hautamaki@intermin.fi
rami.ruuska@intermin.fi

1

Viite: SM074:00/2011

RadioMedian lausunto: Luonnos Vaaratiedoteoppaaksi

Pääviestit

- **Kaikki vaaratiedotteet välitetään kaikilla radiokanavilla samanaikaisesti. Vaaratiedote katkaisee meneillään olevan lähetyksen. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että vaaratiedotejärjestelmää käytetään oikein. Vaaratiedote voidaan antaa vain silloin, kun se on välttämätöntä.**
- **Vaaratiedotejärjestelmää ei tule käyttää, jos muut tiedotuskeinot ovat riittäviä väestön varoittamiseksi. Jotta esitöissä mainittu arvio vaaratiedotteiden määrän vähenemisestä hätä- ja muiden viranomaistiedotteiden yhteenlaskettuun määrään verrattuna toteutuu, vaaratiedoteoppaassa tulee tuoda selkeästi esille vaaratiedotteen antamiseen liittyvä välttämättömyysarviointi.**
- **Oppaassa tulee tuoda esille myös kiireellisyysarviointi: mikäli väestön varoittaminen ei ole kiireellistä, varoittamiseen tulee pääsääntöisesti käyttää muita keinoja.**
- **Vaaratiedotteella varoitetaan kerralla suurta määrää väestöä. Mikäli väestön määrä on vähäinen, varoittamiseen tulee pääsääntöisesti käyttää muita keinoja.**

Yleistä

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto Vaaratiedoteopasluonnoksesta.

RadioMedia pitää vaaratiedoteoppaan laatimista tarpeellisenä. Oppaan tarkoituksena on kertoa selkeästi vaaratiedottamisesta käytännössä. Erityisesti pidämme tärkeänä sen täsmentämistä, missä tilanteissa vaaratiedote voidaan antaa.

Vaaratiedottaminen perustuu 1.6.2013 alkaen ns. pakkosyöttömalliin, mikä muuttaa tiedotteiden välityskäytäntöä nykyisestä. Kyseessä on järeä järjestelmä. Yksityiset televisio- ja radiotoiminnan harjoittajat on lailla velvoitettu välittämään viranomaisten yleisölle esittämiä tiedotteita (jatkossa vaaratiedotteita). Jokainen annettu vaaratiedote kuullaan jokaisella valtioneuvoston toimiluvalla toimivalla radiokanavalla sekä Yleisradion radiokanavalla välittämistä, kun se lähetetään Yleisradiosta. **Vaaratiedote katkaisee kaikilla radiokanavilla kulloinkin meneillään olevan lähetyksen. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että vaaratiedotejärjestelmää käytetään oikein, vain niissä tilanteissa, joissa vaaratiedotteen antaminen on välttämätöntä.**

Milloin vaaratiedote annetaan?

Vaaratiedotelain 3.1 §:n mukaan vaaratiedote voidaan antaa silloin, kun vaarallisen tapahtuman seurauksena voi aiheutua *ihmisille hengen- tai terveysvaara taikka vaara merkittävälle omaisuuden vaurioitumiselle tai tuhoutumiselle*. Lisäksi vaaratiedotteen antamisen tulee olla *välttämätöntä* väestön varoittamiseksi. Vaaran tulee siten olla sen laatuinen ja laajuinen, että siitä on välttämätöntä varoittaa väestöä vaaratiedotteella. Muissa tapauksissa tiedottamiseen tulee käyttää muita keinoja. Esimerkiksi mediatiedotetta tulee käyttää silloin, kun vaarasta tiedottaminen ei ole kiireellistä. Puhelimen tai kaiutinautojen käyttäminen taas on tarkoituksenmukaista vaaran kohdistuessa vain pieneen väestömäärään. Vaaratiedotteen välttämättömyysarviointi tulee tuoda yksiselitteisesti esille myös vaaratiedoteoppaassa.

Hallituksen esityksestä käy ilmi, ettei tarkoituksena ole madaltaa tiedotteiden antokynnystä. Hallintovaliokunta taasen korostaa mietinnössään, että kaikkia nykyisin viranomaistiedotteina annettavia tiedotteita ei ole tarkoitus antaa vaaratiedotteina. Sekä hallituksen esityksessä että hallintovaliokunnan mietinnössä arvioidaan vaaratiedotteiden määrän jäävän pienemmäksi nykyiseen hätä- ja muiden viranomaistiedotteiden yhteenlaskettuun määrään verrattuna. Lain sanamuoto ei kuitenkaan valitettavasti tue arviota. Lain sanamuodon mukaisen tulkinnan perusteella vaaratiedote tulisi antaa samoissa tilanteissa kuin nykyisin annetaan joko hätä- tai muu viranomaistiedote. Jotta arvio

vaaratiedotteiden määrän huomattavasta vähenemisestä toteutuu, vaaratiedoteoppaassa tulee kiinnittää tähän erityistä huomiota.

RadioMedia esittää oppaan neljännen kappaleen alkuun sijoitettua ingressiä muutettavan seuraavasti.

Vaaratiedote voidaan antaa ainoastaan silloin, kun muut tiedotuskeinot eivät ole riittäviä.

Väestöä varoitetaan vaaratiedotteella vain, kun se välttämätöntä hengen- tai terveysvaaran tai merkittävän omaisuuden vaurioitumisen vuoksi.

Vaaratiedotteella varoitetaan kerralla suurta määrää väestöä.

Oppaassa todetaan, että mikäli väestön määrä on vähäinen, kannattaa varoittamiseen käyttää muita keinoja. (s. 8) Tässä yhteydessä tulee tuoda esille myös kiireellisyysarviointi: mikäli väestön varoittaminen ei ole kiireellistä, varoittamiseen tulee pääsääntöisesti käyttää muita keinoja. Pakkosyötettävät vaaratiedotteet välitetään väestölle kiireellisinä välittömästi. Ne menevät tällöin kaiken muun viestinnän edelle katkaisemalla meneillään olevan muun ohjelman. Tämän vuoksi järjestelmää ei tule käyttää kiireettömään tiedottamiseen.

Lain 3.2 §:ssä todetaan lisäksi, että vaaratiedote voidaan antaa, kun vaaratilanne, jonka perusteella vaaratiedote on annettu, on ohi. Vaaratilanteen poistumisesta tiedottaminen on tarpeellista, mutta pidämme tärkeänä, että myös jälkitiedottamisen kohdalla arvioidaan tapauskohtaisesti tarkoituksenmukaisinta tiedotuskeinoja. Näkemyksemme mukaan vaaratiedotejärjestelmää tulisi käyttää jälkitiedottamiseen *vain poikkeuksellisesti*, ainoastaan merkittävimpien vaaratilanteiden ja kiireellisimpien tilanteiden kohdalla. Muissa tapauksissa tarkoituksenmukaisempina tiedotuskeinona voidaan pitää esimerkiksi mediatiedotetta.

Yksittäisiä huomioita

On hyvä, että oppaassa käsitellään myös muita tiedotuskeinoja vaaratiedottamisen lisäksi. Vaaratiedottaminen tulee kyseeseen, jos muut keinot eivät ole riittäviä. Esitämme pohdittavaksi, tulisiko kappaleessa seitsemän kertoa erilaisista tiedotuskeinoista, joita voidaan käyttää, kun vaaratiedottaminen ei tule kyseeseen. Mediatiedotteita voidaan käyttää vaaratiedotteen rinnalla tai yksinään tiedotettaessa kiireettömästi, pieneen väestömäärään kohdistuvasta vaarasta tai sellaisesta tapauksesta, joka ei muuten täytä vaaratiedotteen

antamisen kriteereitä. Puhelin, kaiuttimet ja ovelta ovelle -käynnit taas soveltuvat parhaiten pienen väestömäärän varoittamiseen. Tämän voisi huomioida myös ingressissä.

Kun vaaratiedottaminen ei ole välttämätöntä, väestöä voidaan varoittaa mm. mediatiedotteella, puhelimella tai kaiutinautoilla.

Lisätietojen antaminen mediatiedotteella on lähes aina tarpeen myös vaaratiedotteen antamisen jälkeen.

4

RadioMedia ry

Stefan Möller
toimitusjohtaja
stefan.moller@radiomedia.fi
puh. 0400 50 88 77

Johanna Halkola
edunvalvontapäällikkö
johanna.halkola@radiomedia.fi
puh. 050 377 98 36

Radiomedia ry on vuonna 1983 perustettu yksityisten radioiden etujärjestö Suomessa. Liittoon kuuluu 31 toimilupayhtiötä, joilla on yhteensä 54 radiotoimilupaa. Radiomedia ry on myös Viestinnän Keskusliiton ja Euroopan kaupallisten radioiden etujärjestön Association Of European Radios (AER) jäsen.

VPO / VPP

Pauli Pullinen

Taina Pieski/VIE

31.8.2012

SISÄASIAINMINISTERIÖ

03.09.2012

INRIKESMINISTERIET

Sisäasiainministeriö

Viite: Hanketunnus SM074:00/2011

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto vaaratiedoteopasluonnokseen

Liikenne- ja viestintäministeriön kiittää mahdollisuudesta saada lausua vaaratiedoteopasluonnokseen.

Yleisesti ottaen opas on erittäin tarpeellinen ja kirjoitettu sopivan tiiviisti ja käyttäjälähtöisesti. Liitteenä olevat esimerkit ja fraasit toimivat hyvänä tukena oppaan käyttäjille.

Saamenkielisten vaaratiedotteiden välittäminen on edelleen ongelmallista. Yle Sámi Radio ei toimi ympärivuorokautisesti. Vaaratiedotteiden välittämisen tekninen toteutus perustuu valtakunnalliseen pakko-ohjaukseen ja tiedotteiden lukemiseen Pasilasta. Yleisradiolla ei ole Pasilassa toimittajia, jotka pystyisivät lukemaan saamenkielisiä vaaratiedotteita. Tekninen järjestelmä, jolla vaaratiedotteet kirjoitetaan TV:n ruutukehälle, ei tue saamenkielistä merkistöä.

Saamenkielisen vaaratiedottamisen lisäksi LVM haluaa tuoda esiin joitakin, lähinnä hallinnonalaansa liittyviä asioita oppaan lopulliseen versioon huomioitavaksi.

2. Laki vaaratiedotteesta

Sivu 4 ensimmäinen lause tiivistelmälaatikon jälkeen. Lakia vaaratiedotteesta (466/2012; myöh. vaaratiedotelaki) sovelletaan vaaratiedotteeseen, jonka viranomainen antaa välitettäväksi radiossa ja viranomaisen niin päättäessä myös televisiossa.

Sivun 4 viimeinen kappale.

Vaaratiedotteen antava viranomainen voi päättää, että vaaratiedote välitetään tiedoksi myös televisiossa. Vaaratiedote näkyy televisiossa ns. ruutukehänä ja vaaratiedotteen teksti kulkee kuvaruudun yläosassa. Tekstin ohessa kuuluu aluksi piipittävä CQ (yleiskutsu)-varoitusta.

Sivun 5 ensimmäinen kappale.

Vaaratiedote annetaan tiedoksi viivytyksettä. Vaaratiedotteen lähettämistä ei soviteta tiettyyn ohjelmaväliin tai kellonaikaan, vaan vaaratiedotteet välitetään valtakunnallisesti nk. pakkosyöttönä, jolloin ne katkaisevat kaikki muut radio (- ja televisio) lähetykset koko maassa (pl. Ahvenanmaan maakunta) (Ålands radio och TV:n teknisen päällikön Mikael Elvis Ahlgrenin mukaan tiedotteet menevät myös Ahvenanmaalle pakkosyöttönä). Mikäli vaaratiedote on päätetty antaa myös televisiossa, se välitetään Yleisradio Oy:n ja katsotuimmilla kaupallisilla kanavilla ruutukehällä meneillään olevan

ohjelman yhteydessä. Lisäksi Yleisradio Oy julkaisee vaaratiedotteet viivytyksettä Teksti-TV:n sivulla 112 sekä verkossa sivulla www.yle.fi.

5. Miten vaaratiedote kirjoitetaan ja käännetään?

Sivu 11 neljäs kappale.

Vaaratiedotteen kirjoittamisessa on tärkeää huomioida seuraavat ymmärtämistä ja kääntämistä edistävät seikat:

6. Minne ja miten vaaratiedote välitetään?

Sivu 13, Esimerkki 1.

Varsinais-Suomen pelastuslaitos vastaa oman toimialansa osalta vaaratiedotteen antamisesta Varsinais-Suomen alueella ja toimittaa vaaratiedotteen toiminta-alueellaan sijaitsevaan hätäkeskukseen Turkuun.

7. Muu viestintä

Sivu 15 lisäys tiivistelmälaatikon jälkeen.

Viestintä ja tiedonkulku ovat keskeisessä asemassa kriisin johtamisessa. On tärkeää huolehtia hyvästä tiedonkulusta johtamisesta ja viestinnästä vastaavien henkilöiden välillä.

Sivu 15 ensimmäinen lause tiivistelmälaatikon jälkeen.

Vaaratiedotteen antaminen tarkoittaa aina, että yhteiskunnassa on juuri tapahtunut väestön turvallisuutta vakavasti uhkaava onnettomuus tai vaaratilanne tai omaisuuden vaurioitumista tai tuhoutumista merkittävässä määrin aiheuttanut tapahtuma.

Sivu 16 toinen kappale:

- hyvää ja selkeää kriisiviestinnän ohjeistusta

Lisäksi tässä kohdassa tulisi antaa ohjeita mediatiedottamisesta niissä onnettomuus- tai vaaratilanteissa, joissa vaaratiedotteen antamista ei katsota suhteellisuusperiaatteen tai tarkoituksenmukaisuuden periaatteen mukaisesti välttämättömäksi.

Laura Vilkkonen
yksikön päällikkö

Pauli Pullinen
ylitarkastaja

Jakelu

hare@intermin.fi

Tiedoksi

veli-pekka.hautamaki@intermin.fi
rami.ruuska@intermin.fi

10.09.2012

Sisäasiainministeriö
hare@intermin.fi

SISÄASIAINMINISTERIÖ

10.09.2012

INRIKESMINISTERIET

Viite Sisäasiainministeriön lausuntopyyntö 11.6.2012 SM074:00/2011

**SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN LAUSUNTO VAARATIEDOTEOPAS-
LUONNOKSESTA**Yleistä

Sisäasiainministeriön vaaratiedoteopasta valmisteleva työryhmä on pyytänyt lausuntoa opasluonnoksesta. Opas on selkeästi kirjoitettu ja havainnollinen. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että opas on kirjoitettu siten, että sitä voidaan käyttää kaikilla hallinnonaloilla. Oppaan ilmestymisen jälkeen on syytä järjestää koulutusta vaaratiedotteista hallinnonaloittain ja vaaratiedotteiden antamisen koordinoinnin kehittämiseksi myös hallinnonalojen kesken.

Yksityiskohtaiset kommentit

Sosiaali- ja terveysministeriö haluaa esittää seuraavia melko yksityiskohtaisia huomioita oppaaseen liittyen.

Oppaan sivulla 3 mainitaan, että oppaan viimeisessä luvussa on esimerkkitiedotteita, joita voidaan soveltuvin osin käyttää *sisäasiainhallinnon* eri toimialoilla. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan olisi hyvä, että vaaratiedoteoppaaseen koottaisiin esimerkkitiedotteita ja fraaseja kaikilta hallinnonaloilta. Vaaratiedotteiden antaminen vaatii usein viranomaisten keskinäistä koordinaatiota. Hallinnon alojen yhteinen opas lisää koordinaation onnistumisen mahdollisuuksia.

Oppaan sivulla 4 mainitaan kohdennettu viranomaistiedote. Vaikka kohdennettu viranomaistiedote ei kuulukaan tämän oppaan soveltamisalaan, voisi tämän siitä huolimatta kuvata hieman tarkemmin oppaassa. Samalla sivulla mainitaan, että 'Viranomaisten harkintavaltaa rajoittavat myös yleiset harkintavallan rajoitusperiaatteet, joista on säädetty hallintolaissa'. Oppaassa olisi hyvä valottaa lukijalle yleisiä harkintavallan rajoitusperiaatteita.

Sivulla 4 mainitaan myös, että 'vaaratiedotetta voidaan käyttää myös kun ilmoitetaan vaaratilanteen olevan ohi'. 'Vaara ohi' -tiedottaminen tulisi ottaa valitseevaksi käytännöksi.

Vaaratiedotteen antaminen ja välittäminen ovat nykyisessä laissa ja oppaassa aiempaa lainsäädäntöä selvemmin ilmaistu. Oppaassa tulisi kuitenkin joissakin kohdin tarkemmin pysyä kyseisissä termeissä ja erottaa hätäkeskuksen vaaratiedotteen välitystehtävä tiedotusvälineiden julkaisutehtävästä. Sivulla neljä:

'Vaaratiedotteita välittävät radiokanavat', tulisi muuttaa esimerkiksi muotoon 'julkaisevat radiokanavat'.

Oppaan sivulla 5 mainitaan, että 'Vaaratiedote annetaan tiedoksi viivytyksettä'. Tämä tulisi selvyuden vuoksi muuttaa esimerkiksi muotoon 'Vaaratiedote julkaistaan viivytyksettä'.

Oppaan luvussa 3 sivulla 6 kuvataan, kuka voi antaa vaaratiedotteen. Terveysturvajärjestelmien toimialaan kuuluvissa tilanteissa vaaratiedotteen antamisen käytännöt tulee oppaassa kuvata selkeästi esimerkein. Tämän lisäksi tulee esimerkkitiedotteisiin sisällyttää terveysturvajärjestelmien laatimat tiedote-esimerkit. Saastuneen talousveden osalta johtamisvastuussa oleva viranomaislainen on kunnan terveysturvajärjestelmäläinen, joka ei kuitenkaan ole toimivaltainen viranomaislainen antamaan vaaratiedotetta. Tämä tulisi huomioida myös sivun 8 tekstissä 'Paras valmius vaaratiedotteen antamiseen on johtovastuussa olevalla henkilöllä, jolla on tilanteesta paras tietoisuus' lisäämällä lauseen jälkeen selventävä lause 'Terveysturvajärjestelmäläisen johtovastuussa olevassa tilanteessa tulee erityistä huomiota kiinnittää viranomaisyhteistyöhön ja vaaratiedotteen antamisen käytännöistä sopimiseen ennakkoon'.

Saastunut talousvesi on mainittu oppaan kappaleessa 4 tyypillisenä esimerkkinä vaaratiedotteen antamisesta. Seuraavaa esimerkkiä ehdotetaan lisättäväksi kappaleeseen 3.

Esimerkki 3

Kaupungin X talousvesi on saastunut ulosteperäisellä jätevedellä. Kaupungin väestöä on varoitettava välittömästi terveysvaarasta, joka voi aiheutua, jos vettä käytetään ruoanvalmistukseen tai juomavetenä. Tilanteen johtovastuu kuuluu kunnan terveysturvajärjestelmäläiselle, jolla ei kuitenkaan ole oikeutta antaa vaaratiedotetta. Vaaratiedotteen laatii kunnan terveysturvajärjestelmäläinen ja sen antaa pelastuslaitos. Tämä kuitenkin edellyttää, että kunnan terveysturvajärjestelmäläinen ja pelastuslaitos ovat ennalta sopineet menettelytavasta ja siitä, miten käytännössä toimitaan.

Kyseisessä luvussa 3 esimerkissä 1 tekstin mukaan 'Ensimmäisen vaaratiedotteen antaa...'. Tulisi selkeyden vuoksi muuttaa muotoon 'Ensimmäisen vaaratiedotteen antaa...'.
'Ensimmäisen vaaratiedotteen antaa...'

Vaaratiedotteen antamista harkittaessa tulisi oppaan mukaan huomioida vaihtokartoitus väestön varoittamisen toteutustavoista. Näkemysmme mukaan vaihtokartoitus tulisi tehdä, ja ohjeistaa, ennakkoon osana varautumista ja valmiussuunnittelua, eikä vasta tilanteessa, jossa harkitaan vaaratiedotteen antamista.

Samalla sivulla 8 ohjeistetaan käyttämään muita vaihtoehtoisia tiedotustapoja vaaratiedotteen sijaan, jos vaara-alueen väestön määrä on vähäinen. Tässä yhteydessä tulisi oppaaseen kirjata myös huomio, että joissakin tilanteissa (esimerkiksi pitkien sähkönjakelun häiriöiden aikana) tulisi vaaratiedotteen lisäksi tiedottaa mahdollisuuksien mukaan myös ovelta ovelle -käynnillä.

Samassa luvussa '4. Milloin vaaratiedote annetaan?' luvun lopussa olisi syytä korostaa, ettei vaaratiedote yksinään riitä kattamaan kaikkea tilanteessa tarvit-

tavaa viestintää. Tätä käsitellään myöhemmin sivulla 15, mutta asia olisi syytä todeta myös kyseisessä luvussa 4 esimerkiksi seuraavilla lauseilla: Vaaratiedotteen antamisen jälkeen median ja kansalaisten lisätiedon tarve kasvaa voimakkaasti. Tueksi tarvitaan myös muuta viestintää, jolla parannetaan tiedon perillemeno ja kerrotaan tilanteen kehittymisestä.

Oppaan luvussa 5 sivulla 10 kuvataan (sekä sivun ylälaidassa olevassa kehyksessä että sivun ala-laidassa) neljä kysymystä, johon hyvä tiedote vastaa: missä - milloin - mitä - miten. Kysymyssarjaan tulisi lisätä viides kohta: tiedotteen antaja. Tiedotteen antaja on oppaassa mainittu kaikissa vaaratiedote-esimerkeissä, mikä on hyvä asia.

Luvussa 6 sivulla 13 ohjeistetaan hätäkeskusten ja viranomaisten yhteystietojen vaihto. Kappaleeseen olisi syytä lisätä huomio yhteystietojen päivittämisestä säännöllisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että hätäkeskusalueita kuvaavaan karttaan liitteessä 2 lisätään kuvateksti, jossa kuvataan lyhyesti se, mihin hätäkeskukseen kukin taho välittää vaaratiedotteet.

Oppaassa ehdotetaan sivulla 11, että vaaran todennäköisyyttä ja vakavuutta kuvaavien termien käänkösvastineet tulee vakioida. Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että termien käänköset vakioidaan tähän oppaaseen ja lisätään fraasiluetteloon. Esimerkkitiedotteet ja fraasit olisi hyvä koota etukäteen tärkeimmillä käännettävillä kielillä. Suomen ja ruotsin lisäksi esimerkit ja fraasit tulisi kääntää valmiiksi saamenkielisiksi sekä ainakin englanniksi ja venäjäksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää oppaaseen lisättäväksi seuraavat fraasit ja esimerkit vaaratiedotteiksi.

Fraasit:

Faaseihin toivotaan lisättäväksi
Tapahtumien osalta: Saastunut juomavesi / förorenat dricksvatten.

Toimintaohjeiden osalta:
Ruoka- ja juomavesi on keitettävä / Mat- och dricksvatten bör kokas.
Vettä ei saa käyttää / Vattnet bör inte användas.

Esimerkit:

Esimerkissä 9 'Alueen väestöä pyydetään pysymään sisätiloissa' on ymmärrettävämmin ilmaistu, kun alueen *ihmisiä* pyydetään pysymään sisätiloissa.

Esimerkkeihin toivotaan lisättäväksi seuraava vesihuollon esimerkki:

VAARATIEDOTE: Turku 5.5.2012 kello 13.40. Saastunut juomavesi. Jättevettä on päässyt Turun kaupungin vesijohtoveteen. Vettä ei saa käyttää juomavetenä eikä ruoanlaittoon. Lisätietoja Turun vesilaitoksen verkkosivuilla www.turku.fi/vesilaitos ja asiakaspalvelun puhelinnumerosta 020 123 321 XXX. Varsinais-Suomen pelastuslaitos.

VARNINGSMEDDELANDE: Åbo 5.5.2012 kl. 13.40. Förorenat dricksvatten. Avloppsvatten har runnit i Åbo stads vattenledningsnätverk. Vattnet bör inte användas som dricksvatten eller till matlagning. Tillägssuppgifter på Åbo vattenverkets websidor www.turku.fi/vesilaitos och från numret till kundtjänst 020 123 213 XXX. Egentliga Finlands Räddningsverk.

Kansliapäällikkö

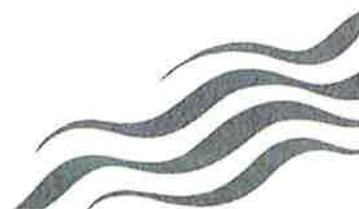

Kari Välimäki

Neuvotteleva virkamies

Merja Rapeli

28
20.09.2012

2020/2012/2461

Jakelun mukaan

SISÄASIAINMINISTERIÖ

02.10.2012

INRIKESMINISTERIET

Sisäasiainministeriön 11.6.2012 päivätty lausuntopyyntö SM074:00/2011

POLIISIHALLITUKSEN LAUSUNTO VAARATIEDOTEOPPAAN LUONNOKSESTA

Sisäasiainministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa valmisteilla olevasta vaaratiedoteopasluonnoksesta. Lausuntopyynnössä pyydetään erityisesti esittämään lisää esimerkkejä vaaratiedotteiksi sekä niiden osina käytettävistä fraaseista.

Poliisihallitus on pyytänyt asiassa lausuntoa alaisiltaan yksiköiltä. Osa lausunnoista oli lähetetty suoraan poliisin yksiköistä sisäasiainministeriön lausuntopyynnön perusteella ministeriön pelastusosastolle. Tässä lausunnossa on huomioitu ne lausunnot, jotka poliisin yksiköistä toimitettiin Poliisihallitukseen.

Poliisihallitus on osallistunut vaaratiedoteoppaan valmisteluun. Lausuttavana oleva vaaratiedoteoppaan luonnos perustuu aikanaan voimaantulevaan lakiin vaaratiedotteesta ja kyseisessä laissa säädettyihin menettelytapoihin, jotka poikkeavat osin poliisihallinnon nykyisistä ohjeista. Poliisin tämän hetkisissä ohjeissa hätä- tai viranomaistiedotteen antaa poliisin johtokeskus. Poliisilla on mahdollisuus antaa ne myös hätäkeskusten kautta. Poliisin nykyisiä ohjeita tullaan tältä osin muuttamaan siten, että poliisitoimen antamat hätä- ja viranomaistiedotteet, ja myöhemmin vaaratiedotteet, tulee antaa aina hätäkeskusten kautta.

Poliisihallitus korostaa, että teleoperaattoreiden tulee itsenäisesti tiedottaa muulla kuin vaaratiedotteella etukäteen tiedossa olevista hätäliikenteen häiriöistä paitsi hätäkeskuslaitokselle, myös häiriötä tai huoltotyötä koskevan alueen kansalaisia. Tähän tarkoitukseen ei tule käyttää oppaassa mainittua vaaratiedotetta.

Opasluonnoksen kohdassa 4 kerrotaan vaaratilanteen antamiskynnykseen liittyvästä harkinnasta. Ehkä jossakin lauseessa voisi käyttää myös sanaa "välttämätön" mukaillen lain ilmaisua "milloin se on välttämätöntä väestön varoittamiseksi". Muutenkin luonnoksen kohdassa 4 voisi käyttää enemmän HE 3 §:n yksityiskohtaisia perusteluja ja painotuksia esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuvan vaaran ensisijaisuudesta verrattuna omaisuuden kohdistuvaan vaaraan.

Vaaratiedoteoppaan luonnoksen sivulla kuusi (6) on mainittu lain voimaantultua toimivaltaiset viranomaiset vaaratiedotteen antamiseen. Lain valmistelussa ei huomioitu Poliisihallituksen lausunnossa esitettyä toimivaltaisten

poliisiyksiköiden lisäämistä. Tästä johtuen on huomioitava että uudessa laissa vaaratiedotteen voivat antaa vain Poliisihallitus tai poliisilaitokset. Sivun kuusi (6) kolmannessa kappaleessa käsitellään moniviranomaistilannetta ja siinä annettavaa vaaratiedotetta. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan kyseisessä kappaleessa ja koulutuksessa on korostettava sitä näkökulmaa, ettei yleisjohtovastuusakaan oleva viranomainen lähettäisi itsenäisesti vaaratiedotetta konsultoimatta sisällöstä ensin muilta tilanteessa toimivilta, vaaratiedotteen antamiseen toimivaltaisilta viranomaisilta. Poliisin osalta tämä koskee käytännössä useimmiten pelastustoimen ja poliisin välistä konsultoimista tiedotteen sisällöstä yhteistilanteissa, eikä sillä ole merkittävää viivästyttävää vaikutusta vaaratiedotteen antamiseen. Huomioitavaa on, että tilanteen yleisjohto voi vaihtua myös viranomaisten välillä esimerkiksi pelastusviranomaiselta poliisille, jolloin tiedotusvastuu siirtyy vastaavasti viranomaisten välillä.

Opasluonnoksen sivulla 14 on mainittu, että hätäkeskus voisi antaa vaaratiedotteen itsenäisesti poikkeuksellisissa tilanteissa. Poliisitoimeen liittyen vaaratiedotteet voivat liittyä myös käynnissä olevaan operatiiviseen tilanteeseen tai esitutkintaan liittyviin operaatioihin. Tältä osin poliisitoimen osalta hätäkeskus ei voi antaa vaaratiedotetta itsenäisesti omalla päätöksellään, vaan hätäkeskuksen tulee aina konsultoida toimintaa johtavaa poliisimiestä tai poliisin johtokeskusta ennen minkään tiedotteen antamista.

Itse tiedotteen lähettäminen ja välittäminen on kirjattu liian monimutkaisesti. Oppaassa vaaratiedotetta pallorellaan edestakaisin (luku 6). Vaikka kyseessä onkin "hätätiedote", pitää kyetä luottamaan viranomaistahoihin, jotta viestin sisältö on oikein ja lähettäjä on oikea taho. Nimenomaan tilanteen vaarallisuuden ja hektisyyden vuoksi tiedotteella pallottelun monimutkaisuudesta pitää päästä yksinkertaisempaan muotoon. Tältä osin prosessia tulee oppaassa yksinkertaistaa.

Samoin luvussa 6 (s.14) mainittu "erittäin poikkeukselliset tilanteet" tulee poistaa, sillä tämä lausuma jättää liikaa arvailujen varaan, milloin kyseessä on erittäin poikkeuksellinen tilanne. Yksinkertaisimmissakin tilanteissa tapahtuvat voivat johtaa siihen, että vaaratiedote joudutaan antamaan virveradiolla.

Luku 7 (s 15) kappaleessa neljä maininta "voimavarojen salliessa" tulee poistaa. Tämä maininta tässä yhteydessä jättää liikaa harkintavaltaa kentälle ja todetaan helposti, ettei ole voimavaroja. Kun tilanne on äärimmäinen, on voimavaroja löydyttävä. Lisäksi poliisilaitoksiin on perustettu tai ollaan perustamassa tehostetun viestinnän ryhmiä, joita voidaan hyödyntää tässä tarkoitetussa tilanteessa.

Sivulla 15 on 5. kappaleessa mainittu esimerkkinä: *"Esimerkiksi pelastustoimessa on syytä hyödyntää Pelastustoimen mediapalvelua."* Poliisihallituksen näkemyksen mukaan viranomaisten yhteisessä oppaassa ei ole syytä korostaa yksittäisiä toimialoja, vaan tämä ohjaus tulee tehdä toimialakohtaisesti koulutuksissa. Esitetään kyseinen kohta muutettavaksi muotoon: ***"Toimialat voivat hyödyntää käytössään olevia mediapalveluita tai antaa asiasta harkintansa mukaan hätäkeskustietojärjestelmän kautta ensi- ja jatkotiedotteet."***

Vaaratiedote oppaan luvussa 2 on todettu, että vaaratiedotetta voidaan käyttää myös silloin, kun vaara on ohitse. Tilanteen päättymisen jälkeen on yhtä tärkeää saattaa kansalaisille tietoon vaaran loppuminen, jolloin asiasta on tiedotettava vastaavalla tavalla kuin itse vaarastakin.

Vaaratiedoteoppaan mukaan "vaaratiedote on toimivaltaisen viranomaisen antama tiedote, jonka tarkoitus on varoittaa vaarallisesta tapahtumasta. Tarpeen vaatiessa tiedote myös ohjeistaa, miten suojautua vaaralliselta tapahtumalta tai sen seurauksilta ja miten välttää vaaratilanteita. Näin vaaratiedote luo edellytyksiä myös omatoimiseen varautumiseen" ja että "vaaratiedote voidaan antaa myös muulla kuin suomen, ruotsin ja saamen kielellä". Poliisitoiminnan näkökulmasta olisi perusteltua, että vaaratiedoteopas sisältäisi (kohta 9. Vaaratiedotemallit) myös valmiita tiedotemalleja sekä niiden osina käytettäviä fraaseja englannin ja venäjän kielellä. Keskeisten turistien käyttämien kielten huomioiminen on tärkeää.

Poliisihallitus on pyytänyt poliisin yksiköiltä esimerkkejä vaaratiedotteiksi ja niiden osina käytettävistä fraaseista.

Seuraavat esimerkit vaaratiedotteiksi esitetään lisättäväksi oppaaseen:

- Ehdotus 1: ("liikennetsunami" muutaman vuoden takaa)

VAARATIEDOTE: Kerava, valtatie 4 22.2.2012 klo 7.30. Laaja liikenneonnettomuus maantiellä. Tie vaarallisen liukas. Tie suljettu liikenteeltä. Alueella ei saa liikkua ennen kuin vaaratilanteen päättymisestä ilmoitetaan. Keski-Uudenmaan poliisilaitos.

VAARATIEDOTE: Kerava, valtatie 4 22.2.2012 klo 21.30. Vaaratilanne ohi. Tie avattu liikenteelle. Keski-Uudenmaan poliisilaitos.

- Ehdotus 2: (poliisin operatiivinen tilanne)

VAARATIEDOTE: Järvenpää, keskusta 13.7.2012 klo 10.30. Vaarallinen henkilö. Poliisin operatiivinen tilanne Järvenpään ydinkeskustassa vaarallisten henkilöiden kiinniottamiseksi. Poliisi on eristänyt useita alueita keskustassa. Alueella liikkumista pyydetään välttämään. Vaaratilanteen päättymisestä tiedotetaan. Keski-Uudenmaan poliisilaitos.

VAARATIEDOTE: Järvenpää, keskusta 13.7.2012 klo 12.30. Vaaratilanne on ohi. Keski-Uudenmaan poliisilaitos.

Seuraavat fraasit vaaratiedotteiden osina käytettäviksi esitetään lisättäväksi oppaaseen:

- Laaja liikenneonnettomuus maantiellä.
- Poliisin operatiivinen tilanne.
- Poliisi suosittaa käyttämään vaihtoehtoisia liikennereittejä

Poliisijohtaja

Seppo Kolehmainen

Poliisiylitarkastaja

Tapani Tiillkainen

JAKELU

hare@intermin.fi
veli-pekka.hautamaki@intermin.fi
rami.ruuska@intermin.fi

TIEDOKSI

Poliisilaitokset
Liikkuva Poliisi
Keskusrikospoliisi
Poliisiammattikorkeakoulu
Suojelupoliisi